Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

2-йил чиқиши.
13 ОКТЯБРЬ 1967 й.
ЖУМА
№ 241 (396)
БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Кеча Ватанимиз пойтахти Москвада еттинчи чақириқ СССР Олий Советининг учинчи сессияси ўз ишини тугатди.

Сессияда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1968 йилги давлат плани тўғрисидаги ҳамда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1969 ва 1970 йилларга мўлжалланган планлари ҳақидаги қонун якдиллик билан қабул қилинди.

\+ + +   + + +

БИР ПИЁЛА ЧОЙ УСТИДА

Чилонзор районидаги кекса коммунистлар Алишер Навоий номли маданият уйига бир пиёла чой устида суҳбат қуришга таклиф қилинди. Учрашув яқинлашиб келаётган улуғ айёмга бағишланди.

Учрашувда юридик фанлари кандидати Т. Саъдуллаев совет кишиларига бахт-саодат келтирган Октябрь революциясининг тантанаси ҳақида гапириб берди. Шундай кейин сўзни 1918 йилдан бери КПСС аъзоси Т. Бобоев, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони М. Мирбадалов, 1920 йилдан бери КПСС аъзоси А. Хонбеков олишди. Нуроний отахонлар алангали йилларнинг курашлари ҳақида ҳаяжонланиб гапирдилар.

Учрашувда «Зарафшон», Й. Охунбобоев номли маҳаллаларнинг кекса коммунистлари қатнашдилар.

Польша автомашиналарининг кўргазмаси

Яна бир неча кундан сўнг Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида Польша автомобиль саноати кўргазмаси очилади. Бу кўргазмада Польшада ишлаб чиқарилган барча автомобиль намуналари намойиш этилади.

Суратда: Польша автомашиналари кўргазмасида намойиш этиладиган автомашиналарнинг намуналари.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИНИНГ ҚОНУНИ

СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1968 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ҲАМДА СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1969 ВА 1970 ЙИЛЛАРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ПЛАНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1-модда. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг СССР Министрлар Совети тақдим этган 1968 йилги Давлат плани ҳамда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1969 ва 1970 йилларга мўлжалланган планлари Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг план-бюджет комиссиялари ва тармоқ комиссиялари киритган тузатишлар ҳисобга олинган ҳолда маъқуллансин.

2-модда. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1968 йилги Давлат планининг қуйидаги асосий кўрсаткичлари тасдиқлансин:

	(1967 йилга нисбатан ўсиш процентлари)
Истеъмол ва жамғариш учун фойдаланиладиган миллий даромад	6,8 процент
Саноат маҳсулоти	8,1 процент
Шу жумладан: ишлаб чиқариш воситаларини ишлаб чиқариш	7,9 процент
истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш	8,6 процент
давлатнинг марказлаштирилган тартибда сарфлайдиган капитал маблағлари	5,7 процент
ҳамма турдаги транспортнинг юк обороти	5,1 процент
халқ хўжалиги бўйича иш ҳақи фонди	9,2 процент

3-модда. 1967 йилдагига нисбатан 1968 йилда қуйидагиларни кўпайтириш таъминлансин:

Аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадларни	6,9 процент
давлат ва кооператив савдосининг таққосланувчи нархлардаги чакана товар оборотини	7,8 процент
давлатнинг капитал маблағлари ҳисобига қурилаётган уй-жой бинолари умумий майдонини фойдаланишга топширишни	13 процент
давлат бюджетида бўлган мактабгача тарбия муассасаларидаги болаларнинг сони	8,6 процент
Мактаблардаги ва куни узайтирилган группалардаги ўқувчиларнинг сони	13,4 процент
олий ўқув юртларидаги студентларнинг сони	3,5 процент
ўрта махсус ўқув юртларидаги ўқувчиларнинг сони	3,9 процент
аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ишларининг ҳажми	20,2 процент

4-модда. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1969 ва 1970 йилларга мўлжалланган планларининг қуйидаги асосий кўрсаткичлари тасдиқлансин:

(1965 йилга нисбатан ўсиш процентлари)

	1969 йил	1970 йил
Истеъмол ва жамғариш учун фойдаланиладиган миллий даромад	130	139
Саноат маҳсулоти	139	153
Давлатнинг марказлаштирилган тартибда сарфлайдиган капитал маблағлари	131	141
Ҳамма турдаги транспортнинг юк обороти	126	134
Давлат ва кооператив савдосининг таққосланувчи нархлардаги чакана товар обороти	134	144
Давлатнинг капитал маблағлари ҳисобига қурилаётган уй-жой биноларининг умумий майдонини фойдаланишга топшириш	125	129
Аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадлар	тахминан 123	1,3 баравар.

5-модда. СССР Министрлар Советига қуйидагилар топширилсин:

а) СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1968 йилги Давлат плани ҳамда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1969 ва 1970 йилларга мўлжалланган планлари юзасидан Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг доимий комиссиялари: план-бюджет, саноат, транспорт ва алоқа, қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати, қишлоқ хўжалик, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот, халқ маорифи, фан ва маданият, савдо ва маиший хизмат комиссияларининг хулосаларида баён этилган таклиф ва мулоҳазалар, шунингдек СССР Олий Совети палаталарининг мажлисларида депутатлар айтган таклиф ва мулоҳазаларни қараб чиқиб, шуларга доир тегишли қарорлар қабул қилиш;

б) йиллик планларнинг лойиҳалари қараб чиқилаётганида зарур бўлса СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1969 ва 1970 йилларга мўлжалланган кўрсаткичларига аниқлик киритиш.

СССР Олий Совети Президиумининг
Раиси Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг
Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1967 йил, 12 октябрь.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИНИНГ ҚОНУНИ

СССРНИНГ 1968 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1-модда. СССР Министрлар Совети тақдим этган 1968 йилги СССР Давлат бюджети Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг план-бюджет комиссиялари ва тармоқ комиссиялари докладлари юзасидан қабул қилинган ўзгартишлар билан, чунончи: жамики даромадлар бўйича 123.911.922 минг сўм миқдорида ва жамики ҳаражатлар бўйича 123.603.547 минг сўм миқдорида, даромадлар ҳаражатлардан 308.375 минг сўм миқдорида ошиқ қилиниб тасдиқлансин.

2-модда. СССРнинг 1968 йилги Давлат бюджетида давлат ва кооператив корхоналардан ва ташкилотлардан келадиган даромадлар — сборот солиғи, асосий ишлаб чиқариш фондлари ва оборот маблағлари учун олинадиган хақ, фойдадан ажратмалар, даромад солиғи ҳамда социалистик хўжаликдан келадиган бошқа даромадлар — жами 112.766.136 минг сўм миқдорида белгилансин.

3-модда. 1968 йилги СССР Давлат бюджетида халқ хўжалигини — оғир саноат, бинокорлик индустрияси, енгил саноат ва озиқ-овқат саноати, қишлоқ хўжалиги, транспорт, уй-жой-коммунал хўжалиги ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларини янада ривожлантиришни пул билан таъминлашга қилинадиган ҳаражатлар жами 50.193.411 минг сўм миқдорида белгилансин.

4-модда. 1968 йилги СССР Давлат бюджетида социал-маданий тадбирларга — умумий таълим мактаблари, техникумлар, олий ўқув юртлари, илмий тадқиқот муассасалари, профессионал-техника ўқув юртлари, кутубхоналар, клублар, театрлар, матбуот, радиоэшиттириш ҳамда маориф ва маданиятга доир бошқа тадбирларга: касалхоналар, болалар яслилари, санаторийлар ҳамда соғлиқни сақлаш ва физкультурага доир бошқа муассасаларга: пенсия ва нафақалар тўлашга ажратиладиган маблағлар жами 45.807.639 минг сўм миқдорида, шу жумладан давлат социал страхование бюджети бўйича 13.624.367 минг сўм миқдорида белгилансин.

5-модда. 1968 йилда совет халқи фаровонлигини янада ошириш чораларини ўтказишга 6.025.000 минг сўм сарфлансин.

6-модда. 1968 йилги СССР Давлат бюджетида мамлакат мудофаасига бериладиган маблағлар 16.700.000 минг сўм миқдорида белгилансин.

7-модда. 1968 йилги СССР Давлат бюджетида давлат ҳокимияти органларини, давлат бошқарув органларини, суд ва прокуратура органларини таъминлашга бериладиган маблағлар 1.531.628 минг сўм миқдорида белгилансин.

8-модда. 1968 йилги иттифоқ бюджети даромадлар бўйича 69.898.274 минг сўм миқдорида ва ҳаражатлар бўйича 69.589.899 минг сўм миқдорида, даромадлар ҳаражатлардан 308.375 минг сўм миқдорида ошиқ қилиб тасдиқлансин.

9-модда. Иттифоқдош республикаларнинг 1968 йилги Давлат бюджетлари даромадлар ва ҳаражатлар бўйича 55.214.873 минг сўм миқдорида белгилансин, шу жумладан иттифоқдош республикалар бўйича қуйидагича белгилансин:

	(минг сўм)
Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси	28.736.592
Украина Совет Социалистик Республикаси	10.295.722
Белоруссия Совет Социалистик Республикаси	2.210.791
Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси	2.344.248
Қозоғистон Совет Социалистик Республикаси	4.239.878
Грузия Совет Социалистик Республикаси	1.018.349
Озарбайжон Совет Социалистик Республикаси	1.104.562
Литва Совет Социалистик Республикаси	1.021.768
Молдавия Совет Социалистик Республикаси	626.136
Латвия Совет Социалистик Республикаси	690.920
Қирғизистон Совет Социалистик Республикаси	641.026
Тожикистон Совет Социалистик Республикаси	581.357
Арманистон Совет Социалистик Республикаси	684.320
Туркманистон Совет Социалистик Республикаси	544.758
Эстония Совет Социалистик Республикаси	474.446

10-модда. 1968 йилда умумиттифоқ давлат солиқлари ва даромадларидан иттифоқдош республикаларнинг давлат бюджетларига бериладиган ажратмалар қуйидаги миқдорда тасдиқлансин:

а) оборот солиғи тушумларидан: РСФСРга 24,5 процент, Украина ССРга 30,4 процент, Белоруссия ССРга 67,8 процент, Ўзбекистон ССР га 100 процент, Қозоғистон ССРга 100 процент, Грузия ССРга 80.9 процент, Озарбайжон ССРга 93,3 процент, Литва ССРга 82,8 процент, Молдавия ССРга 32,7 процент, Латвия ССРга 13 процент, Қирғизистон ССРга 89 процент, Тожикистон ССРга 100 процент, Арманистон ССРга 95,4 процент, Туркманистон ССР га 100 процент, Эстония ССРга 48,8 процент;

б) 1968 йилда сотиладиган ва эркин муомалада бўладиган давлат ички ютуқли заёмидан келадиган пул миқдоридан 50 процент;

в) аҳолидан олинадиган даромад солиғидан Озарбайжон ССР ва Арманистон ССРнинг давлат бюджетларига 100 процент.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1968 йилги Давлат планида кўзда тутилган тадбирларни пул билан таъминламоқ учун 1968 йилда иттифоқ бюджети маблағларидан Ўзбекистон ССРнинг давлат бюджетига 188.120 минг сўм, Қозоғистон ССРнинг давлат бюджетига 924.480 минг сўм, Тожикистон ССРнинг давлат бюджетига 29.427 минг сўм ва Туркманистон ССРнинг давлат бюджетига 59.198 минг сўм ажратилсин.

11-модда. 1968 йилги СССР Давлат бюджети юзасидан киритилган ва Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг доимий комиссиялари: план-бюджет, саноат, транспорт ва алоқа, қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати, қишлоқ хўжалиги, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот, халқ маорифи, фан ва маданият, савдо ва маиший хизмат комиссияларининг хулосаларида баён этилган таклиф ва мулоҳазаларни, шунингдек СССР Олий Совети палаталарининг мажлисларида депутатлар айтган таклиф ва мулоҳазаларни қараб чиқиб, шуларга доир тегишли қарорларни қабул қилиш СССР Министрлар Советига топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг
Раиси Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг
Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль
1967 йил 12 октябрь.

СССР Олий Советининг қарори

1966 ЙИЛГИ СССР ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1966 йилги СССР Давлат бюджети даромадлар бўйича 106.297.290 минг сўм ва харажатлар бўйича 105.577.097 минг сўм миқдорида, даромадлар харажатлардан 720.193 минг сўм миқдорида ошириб ижро этилганлиги тўғрисидаги ҳисобот тасдиқлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг
Раиси Н. ПОДГОРНИЙ

СССР Олий Совети Президиумининг
Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1967 йил, 12 октябрь.

Ҳар бир минут ғанимат

Ленин номли майдонда қурилаётган иккита етти қаватли маъмурий бино қурилишида ва йўл қурилиши ишларида шу кунларда ўнлаб қурилиш ташкилотларининг қурувчилари меҳнат қилмоқдалар.

Бу ерда қурилиш ишлари уч сменада олиб борилмоқда. Чунки, улар — юбилей объектларидир. Қурувчиларнинг танаффус вақтлари бекорга сарф бўлмаслиги учун майдоннинг бир неча жойида кўчма буфетлар ташкил қилинган. Шаҳар районларининг ошхоналар трестлари бевосита қурилиш майдони яқинида озиқ-овқат савдосини ташкил этганлар.

Булар орасида Куйбишев район ошхоналар трестига қарашли Анвар Азизов бошчилик қилаётган 3-чайхана буфети қурувчиларга намунали хизмат кўрсатмоқда. Бу буфетда ун, гўшт, сут маҳсулотларидан тортиб, то мевагача хилма-хил таомларни харид қилишингиз мумкин. Қипқизил жонокий олмалар, ширин-шакар узумлар қурувчилар дастурхонини безаб турибди.

Бир ёнда ошпаз Сирож Қурбонов хўрандаларга палов тортяпти, иккинчи томонда Тешавой ака Салимов қўй гўштидан кабоб тайёрлаган, катта самовар қайнаб турибди.

Бош савдо инспектори Ғафур Аҳмаджонов билан кулинар Собир Толипов қурувчиларнинг дидига мос савдони йўлга қўйганлар. Шуниси қувончлики, бу буфет қурувчилар билан баравар уч сменада иш олиб боряпти. Тайёр маҳсулотлар Куйбишев районидаги В. А. Родионов бошчилик қилаётган озиқ-овқат тайёрлаш фабрикасидан кетма-кет етказиб турилибди.

А. ОБИДХЎЖАЕВ.

Ошпаз Сирож Қурбоновнинг тайёрлаган паловидан истеъмол қилган хўрандалар унинг доимий мижозига айланади.

М. НУРИДДИНОВ фотолари.

С С С Р О Л И Й С О В Е Т И Н И Н Г С Е С С И Я С И

УМУМИЙ ҲАРБИЙ МАЖБУРИЯТ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

СССР мудофаа министри депутат А. А. ГРЕЧКО доклади

Совет ҳукумати «Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисида»ги янги қонун лойиҳасини ССР Иттифоқи Олий Советининг III сессияси муҳокамасига киритмоқда. Ана шу ҳужжатнинг моҳиятини айтиб бериш менга топширилган.

Мазкур масала партиямиз билан давлатимизнинг мамлакат мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятида ғоят муҳим аҳамиятга эга.

Маълумки, умумий ҳарбий мажбурият тўғрисида ҳозир амалда бўлган қонун 1939 йил сентябрида, яъни бундан 28 йил муқаддам қабул қилинган эди. Шу вақт ичида кўп ўзгаришлар бўлди. Мамлакатимиз турмушининг барча соҳаларида жуда катта ўзгаришлар юз берди.

Ҳозирги замон шароитида Совет давлатининг хавфсизлигини таъминлашга, мамлакатнинг бутун аҳолисини Социалистик Ватанни қўлга қурол олиб, ҳимоя қилиш учун тайёрлашга бўлган талаблар тағин ҳам кўпроқ кучайди.

Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисидаги янги қонуннинг қабул қилиниши рўй берган ўзгаришларга мос бўлиб тушади ва партиянинг мамлакат мудофааси масалалари ҳамиша диққатимиз марказида бўлсин, деган талабларининг руҳига мос келади.

Мамлакат хавфсизлигини мустаҳкамлаш коммунизм қуриш вазифаларини муваффақиятли амалга оширишнинг энг зарур шартларидан биридир. Жаҳонда бизнинг тузумимизга душман бўлган агрессив империалистик кучларнинг мавжудлиги шуни тақозо этади. Владимир Ильич Ленин, модомики жамият антогонистик синфларга бўлинган экан, модомики империализм яшаб турган экан, Советлар мамлакатига қарши ҳарбий авантюралар хавфи йўқолмайди, деб ўргатган эди.

«...Сиёсатимизнинг биринчи панди-насиҳати, ишчи ва деҳқонларнинг ҳаммаси уқиб олиши лозим бўлган сабоқ шуки, — деган эди. В. И. Ленин гражданлар уруши тугаганидан кейин, — бизнинг доим хушёр бўлмоғимиз, атроф-теварагимизда биз очиқдан-очиқ жуда зўр душманлик қилиб турган кишилар, синфлар, ҳукуматлар борлигини унутмаслигимиз лозим».

Совет ҳокимияти яшаб келаётган йиллар мобайнида халқимиз бир неча бор қўлга қурол олиб, империалистик босқинчиларга зарба беришга, Октябрнинг улуғ ғалабаларини ҳимоя қилишга мажбур бўлди.

Ўтган ярим аср мобайнида империализмнинг позициялари гарчи анча заифлашиб қолган бўлса ҳам, аммо унинг агрессив моҳияти ўзгаргани йўқ. «Капитализм умумий кризисининг чуқурлашиб бораётганлиги, унинг зиддиятлари кескинлашаётганлиги империализм авантюризмини, унинг халқлар учун, тинчлик ва социал тараққиёт учун хавф-хатарини кучайтирмоқда», — дейилади партия XXIII съезди қарорларида.

Кейинги вақтлардаги воқеалар XXIII съезднинг ана шу хулосасини яққол исботлади.

Империалистик давлатларнинг халқлар тинчлиги, озодлиги ва мустақиллиги ишига душманликдан иборат сиёсати, уларнинг ер юзи турли қисмларидаги агрессив ҳаракатлари халқаро вазиятни кескинлаштириб юборди, янги жаҳон уруши чиқиши хавфини кучайтирмоқда.

Тинчлик учун сидқидил курашчилар бўлган марксчи-ленинчилар ҳеч қачон пацифист бўлган эмаслар. Улар адолатли урушларни ҳамиша қўллаб-қувватлаб келганлар, революция ғалабаларини, Ватан озодлиги ва мустақиллигини империалистик агрессиядан зўр қатъият ва мавжуд барча воситалар билан ҳимоя қилиш зарурлигига асосланиб, иш кўриб келганлар.

Коммунистик партия ва ўз халқига содиқ бўлган Совет Армияси ва Флотининг жангчилари ҳарбий маҳоратни сабот билан эгалламоқдалар, ўзларининг жанговар тайёрлигини оширмоқдалар ва Ватанга фидокорона хизмат қилиш билан барча совет кишиларини иззат ва ҳурматига сазовор бўлдилар.

Партия ҳарбий қурилиш соҳасидаги ўзининг бутун фаолиятида мамлакатнинг мудофаа қобилиятини, Қуролли Кучларнинг жанговар қобилиятини мустаҳкамлаш — бутун халқнинг, Совет социалистик Республикалари Иттифоқи ҳар бир гражданининг иши, деб ҳисоблайди.

Ҳозирги замон уруши (башарти империалистлар шундай урушни бошлайдиган бўлсалар) энг шафқатсиз ва ўз олдига энг қатъий мақсадларни қўйган уруш бўлади. Бу уруш жуда катта территорияларни ўз ичига олади, урушувчи давлатларнинг армияларинигина эмас, балки аҳолисини ҳам ўз гирдобига олади.

Буларнинг ҳаммаси давлатимиз ҳар бир гражданининг Қуролли Кучлар сафларида туриб, Ватан олдидаги ўзининг муқаддас бурчини бажариш учун бўлган шахсий масъулиятини оширишни талаб қилади.

Шу билан бирга бутун мамлакат аҳолисини агрессорга зарба беришга тайёрлашнинг аҳамияти ошиб бормоқда. Бу эса ҳарбий ватанпарварлик таълими ишларини янада яхшилашни, совет кишиларида урушнинг қаттиқ синовларига бардош бермоқ учун зарур маъ-

(Давоми 2-бетда).

Депутат А. А. ГРЕЧКО докладининг охири

(Боши 1-бетда).

навий, руҳий фазилатларни шакллантиришни тақозо этади. Шунингдек, бу ҳол ёшларни Армия ва Флотдаги ҳарбий хизматга тайёрлаш соҳасидаги бутун ишни такомиллаштиришни кўзда тутади.

СССРнинг «Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисида»ги янги қонуни мамлакат мудофаа қобилиятини янада оширишга, СССР Қуролли Кучларини мустаҳкамлашга қаратилгандир. Бу қонуннинг лойиҳаси ушбу сессия муҳокамасига ҳавола қилинган.

Ҳозир амалда бўлган қонунга Қуролли Кучларни қуришнинг ленинча принциплари негиз қилиб олинган бўлиб, бу принциплар давр синовидан муваффақиятли ўтди, ўзининг кучи ва ҳаётийлигини намойиш қилди.

Бироқ, юқорида айтиб ўтилганидек, ўтган 28 йил мобайнида катта воқеалар, зўр ўзгаришлар рўй берди. Халқимизга инсоният бошига тушган энг оғир урушлардан бири бўлган Улуғ Ватан урушини олиб боришга тўғри келди. Совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари бу урушда жаҳоншумул-тарихий ғалабага эришди.

Европада фашистларнинг кучи, шунингдек япон милитаризми тормор қилинганлиги жаҳондаги воқеаларнинг бутун боришига, социализм билан капитализм ўртасидаги кучларининг нисбатига жуда катта таъсир ўтказди.

Улуғ Ватан уруши арафасида Совет Иттифоқи бирдан-бир социалистик давлат эди ва унинг Қуролли Кучлари социализм ғалабаларини ҳақиқатда якка-ёлғиз ҳимоя қилган эди.

Ҳозир аҳвол батамом ўзгариб кетди. Урушдан кейинги йилларда жаҳон социализм системаси вужудга келди ва мустаҳкамланди. Қардош социализм мамлакатлари ўртасида барча соҳаларда, жумладан ҳарбий соҳада яқин ҳамкорлик ўрнатилди.

Империалистлар агрессив НАТО блокини тузганлигига жавобан 1955 йил майида Варшава шартномаси имзоланди. Бу шартнома социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари хавфсизлигини таъминлаш, Европада ва бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш ишига муҳим ҳисса бўлиб қўшилди. Муштарак мақсадлар, вазифалар ва тарихий тақдир негизида Варшава шартномасида қатнашувчи давлатлар армиялари ўртасида дўстона муносабатлар вужудга келди. Эндиликда Совет Иттифоқи ва унинг Қуролли Кучларигина эмас, шу билан бирга қардош социалистик мамлакатлар ва уларнинг армиялари ҳам империалистларнинг бирлашган кучларига қарама-қарши бўлиб турибди.

Бу ҳол ўз навбатида бизнинг давлатимиз ва унинг армияси олдига интернационал характердаги янги вазифаларни қўйди.

Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисида ҳозир амалда бўлган қонун қабул қилингандан кейин мамлакатимизнинг ичкарисида ҳам катта ўзгаришлар бўлди. Социализмнинг тўла ва узил-кесил ғалабасига эришилди. Социализм ва коммунизм қуриш жараёнида ишчилар синфи билан колхозчи деҳқонларнинг иттифоқи мустаҳкамланди, СССР халқларининг дўстлиги мустаҳкамланди. Коммунистик партиянинг Совет жамиятидаги раҳбарлик роли тағин ҳам юксалди.

Совет давлатининг экономикаси беқиёс ўсди. Ватан куч-қудрати ва равнақининг негизи бўлмиш совет индустрияси олға томон жуда илгарилаб кетди. Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда катта-катта муваффақиятларга эришилди. Фан ва техника ғоят ривож топди.

Масалан, бу йил Совет Иттифоқи саноати урушдан аввалги 1940 йилдагига қараганда беш ярим баравардан зиёд кўп пўлат, тўққиз баравардан зиёд кўп нефть ва ўн икки ярим бараварга яқин кўп электр энергияси ишлаб чиқаради. Бунда шуни ҳам таъкидлаб ўтиш керакки, урушдан кейинги йилларда ҳозирги замон индустрияси, фан ва техникасининг мамлакат мудофаасини мустаҳкамлаш учун энг муҳим аҳамиятга эга бўлган тармоқлари: энергетика, металлургия, электроника, машинасозлик ва приборсозлик, химия саноати ва бошқа тармоқлари энг кўп ривож топди.

Социалистик саноатнинг ғоят юксалганлиги, унинг ривожида структура силжишлари рўй берганлиги армиямиз билан флотимизни энг мукаммал ҳарбий техника — ядро қуроли, турли вазифаларни бажарувчи ракеталар, овоздан тез учадиган самолётлар, янги танклар, атом сув ости кемалари ва курашнинг бошқа кўпгина замонавий воситалари билан таъминлаш имконини берди.

Совет Армияси билан Ҳарбий Денгиз Флоти ўзининг техникавий қуроллари ва жанговар имкониятларига кўра 1939 йилдагидан анча фарқ қилади.

Масалан, ҳозирги замон мотоўқчи дивизияси 1939 йилги дивизияга нисбатан танклар жиҳатидан 16 баравар, бронетранспортерлар ва бронемашиналар жиҳатидан 37 баравар, автомат қуроллар жиҳатидан 13 баравар, радиоалоқа воситалари жиҳатидан 5 баравар устун туради ва ана шу техниканинг сифати жиҳатидан нинг устунлиги беқиёсдир.

Дивизиянинг техника билан қуролланганлигини ўстириш унинг жанговар имкониятларини анча оширди. Чунончи 1939 йилда бир дивизиядаги артиллерия ва миномётларнинг бир йўла отадиган снаряд ва миналарнинг вазни 1700 килограмм бўлган бўлса, ҳозирги замон дивизиясининг бир йўла отган снаряди вазни 53.000 килограммга тенг. Бунда ядро қуроли ҳисобга олинмаган. Унинг қудрати эса бир неча юз баравар кўпдир. Дивизиянинг энергия билан қуролланиши қуйидагичадир: 1939 йилда моторлар қуввати бир кишига ҳисоблаганда 3 от кучига баравар эди, ҳозирги вақтда эса моторларнинг қуввати бир кишига 30 от кучидан кўп тўғри келади.

Қўшинларнинг ҳар бир турида, қуролли Кучларнинг ҳар бир хилида ҳам аҳвол шундай.

Шу йиллар ичида ҳарбий авиация ривож топиб, поршенли двигателлар ўрнатилган самолётлар ўрнига соатига 2,5—3 минг километр тезлик билан учадиган замонавий реактив машиналар пайдо бўлди. Реактив самолётдан бир йўла ташланадиган бомбалар қуввати 1939 йилги даврдаги самолётларнинг имкониятидан беш баравар ошиб кетди.

Депутат ўртоқлар, шу юксак минбарда туриб, Армия ва Флотнинг бутун шахсий состави номидан партия ва ҳукуматга мамлакатнинг Қуролли Кучлари тўғрисида қилинаётган доимий ғамхўрлик учун чуқур ташаккур айтишга ижозат бергайсиз. Ишчилар, олимлар, инженерлар, техниклар — бутун совет халқи бизга мана шундай даҳшатли қуролни бериб қўйганлик учун уларга ўз ташаккуримизни билдирамиз ва совет кишилари, агар лозим бўлиб қолса, бу қуролдан ўз Ватанини ҳимоя қилмоқ учун моҳирлик билан фойдаланади, деб ишонтирамиз.

Ўртоқлар! Бизнинг мамлакатимизда амалга оширилган чуқур социал ўзгаришлар ҳам Қуролли Кучларга, уларнинг жанговар қувватига катта таъсир ўтказди ва ўтказиб келмоқда.

Социализм совет кишиларининг маънавий ҳаётини бениҳоя юксакликка кўтарди ва бойитди.

Одамларнинг маданияти, илмини ошириш соҳасида ўтган вақт ичида анча олдинга силжидик. 1939 йилда ўтказилган аҳоли рўйхати маълумотларига қараганда, бизнинг мамлакатимизда 9 ёшдан 49 ёшгача бўлган аҳолининг 12,6 проценти саводсиз эди. Ҳозирда Совет Иттифоқи ёппасига саводхон мамлакатдир. Тўла ва тўлиқсиз ўрта ва олий маълумотли кишилар сони анча кўпайди. Ҳар бир минг кишига ҳисоблаганда бундай кишилар сони 1939 йилдан 1967 йилгача бўлган давр ичида 83 кишидан 360 кишига етди, яъни қарийб тўрт ярим баравар кўпайди.

Совет кишиларининг билим даражаси ошиб борганлиги натижасида Қуролли Кучларнинг шахсий составида катта ўзгаришлар рўй берди. Баъзи маълумотларни айтиб ўтаман.

1939 йилда Армия ва Флотнинг кадрлари орасида олий ва ўрта маълумотли ҳарбий хизматчилар қарийб 12 процентни, тўлиқсиз ўрта маълумотли ҳарбий хизматчилар 27,5 процентни, бошланғич маълумотли ҳарбий хизматчилар тахминан 60,5 процентни ташкил қилар эди. Ҳозирги вақтда Қуролли Кучларнинг шахсий состави орасида олий ва ўрта маълумотли кишилар қарийб тўрт баравар кўпайиб, бутун шахсий составнинг 46 процентга яқинини ташкил қилади.

Тўлиқсиз ўрта маълумотли ҳарбий хизматчилар икки баравар кўпайди, яъни 54 процентга етди, бошланғич маълумотга эга бўлган кишилар эса бир неча ўн баравар камайди ва ҳозир салкам бир процентни ташкил қилади.

Офицерлар составини олиб қарасак, уларнинг маълумот даражаси тағин ҳам кўпроқ ошди. Ҳозир совет офицерлари орасида ҳар тўрт кишидан бири олий ҳарбий маълумотга ёки бошқа махсус олий маълумотга эга. Инженер-техниклар составининг салмоғи 1945 йилдагига нисбатан уч баравардан зиёдроқ кўпайди.

Армия ва флот коммунистлари ва комсомолларининг сафлари анчагина ўсди. Армия ва Флотда 1939 йилда КПСС аъзолари ва аъзоликка кандидатлари ўн бир ярим процент, комсомоллар 41 процент эди. Ҳозир Армия ва Флотнинг шахсий составида коммунистлар йигирма икки процентни ва комсомоллар 60 процентдан кўпроқни ташкил қилади.

Мамлакатимизда, Армияда ва Флотда жуда катта ўзгаришлар рўй берганлиги, Ватанни қуролли ҳимоя қилиш учун одамларни тайёрлашга нисбатан қўйилаётган талаблар ошганлиги натижасида умумий ҳарбий мажбурият тўғрисида ҳозир амалда бўлган қонуннинг бир қанча моддаларини қайта кўриб чиқиш зарур бўлиб қолди. Қонуннинг ҳамма моддаларини социалистик Ватанни ҳимоя қилишни ташкил этиш борасида партия томонидан қўйилаётган ҳозирги талабларга тўла равишда мувофиқлаштириш мутлақо зарур ва етилган вазифа бўлиб қолди.

Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисидаги қонун лойиҳаси СССР гражданларининг фахрли бурчини бажариш тартибига бир қанча принципиал янги қоидалар киритади. Бунда гап солдатлар, матрослар, сержантлар ва старшиналар учун ҳақиқий ҳарбий хизмат муддатларини қисқартириш; ҳамма гражданлар учун бир хилда бўлган чақириқ ёшини белгилаш; ҳар йил бир марта ўрнига икки марта чақириқ ўтказиш; чақириқ ёшидаги гражданларни чақириқдан қолдириб туриш муддатини қисқартириш; ёшларга бошланғич ҳарбий таълим беришни жорий қилиш ва шулар каби муҳим масалалар устида бораётир.

Қонун лойиҳасининг асосий қоидаларига қисқача тўхталиб ўтишга ижозат бергайсиз.

Қонун лойиҳаси СССР конституциясининг 132-моддасида қўйилган талабларга тўла равишда асосланади. Конституциянинг шу моддасида бундай дейилади: «Умумий ҳарбий хизмат қонундир. СССР Қуролли Кучлари сафида ҳарбий хизмат қилиш СССР гражданларининг шарафли вазифасидир». Шунга асосланиб, СССР граждани бўлган эркакларнинг ҳаммаси қайси ирқ ва миллатга, қайси динга мансуб бўлиши, маълумоти, социал ва мулкий аҳволидан қатъий назар ҳақиқий ҳарбий хизматни ўташи лозим қилиб қўйилади.

Қонун лойиҳасида медицина маълумотига ва бошқа махсус тайёргарликка эга бўлган хотин-қизлар ҳам ҳарбий бурчни адо этишлари лозимлиги кўзда тутилади. Тинч вақтда улар ҳарбий ҳисобга олиб қўйилишлари, машқ сборларига чақирилишлари, шунингдек 19 ёшдан 40 ёшгача бўлган шундай хотин-қизлар ихтиёрий равишда ҳақиқий ҳарбий хизматга қабул қилинишлари мумкин.

Солдатлар, матрослар, сержантлар ва старшиналар учун ҳақиқий ҳарбий хизмат муддатларини ўзгартириш тўғрисида. Хизмат муддатлари қисқартирилганлиги қонунга киритилаётган энг муҳим ўзгаришларнинг биридир. Бу ўзгариш СССР гражданларининг ҳарбий мажбуриятни бажаришлари билан боғлиқ бўлган бошқа масалаларга ҳам бевосита алоқадордир.

Ҳақиқий ҳарбий хизматнинг 1939 йилги қонунда белгиланган муддатлари бир қанча сабабларга кўра, бир неча марта ўзгартирилди. Чунончи 1950 йилда қуруқликдаги қўшинларнинг ва ички қўшинларнинг оддий состави учун хизмат муддати икки йил ўрнига уч йил қилиб белгиланди. 1955 йилда ҳарбий ҳаво кучларининг соҳил мудофааси қисмларининг ва чегара қўшинлари кемаларининг сержантлари ва солдатлари учун ҳарбий хизмат муддати қисқартирилиб, 4 йилдан 3 йилга келтирилди, Ҳарбий Денгиз Флотининг старшиналари ва матрослари учун эса 5 йилдан 4 йилга келтирилди. Ҳозирги вақтда Ҳарбий Денгиз Флотининг матрослари ва старшиналари 4 йил, қуролли кучлардаги қолган солдатлар ва сержантларнинг ҳаммаси 3 йил ҳизмат қилмоқда. Бундан ташқари олий маълумотли кишилар учун 1965 йилда ҳарбий хизмат муддати бир йиллик қилиб белгиланди.

Совет ёшларининг умумий маълумот ва техника билими даражаси анча ўсганлиги, маънавий ва жисмоний тайёргарлиги юксак даражага етганлиги ҳарбий ихтисосни, қурол-яроғ ва ҳарбий техникани қисқароқ муддатда эгаллаб олишларига имкон беради.

Шу муносабат билан ҳақиқий ҳарбий хизмат муддатини бир йил қисқартириб, қуйидаги муддатларни белгилаш кўзда тутилади:

— Совет Армиясининг, Ҳарбий Денгиз Флоти, авиациясининг чегара қўшинларининг ва ички қўшинларининг солдатлари, сержантлари ва старшиналари учун 2 йил.

— Ҳарбий Денгиз Флоти кемаларининг қисмлари кемаларининг ва соҳил қисмларининг ҳамда чегара қўшинлари, денгиз қисмлари қўшинларининг матрослари ва старшиналари учун — 3 йил.

Олий маълумотли кишилар учун хизмат муддатининг бир йил бўлишини сақлаб қолиш таклиф қилинади, чунки улар олий маълумотга эга бўлганлиги сабабли шу муддат ичида ҳарбий ишни эгаллаб олишлари ва запасдаги офицер унвонини олмоқ учун имтиҳонлар топширишга тайёрланишлари мумкин.

Чақириқ ёши тўғрисида. Амалдаги қонунга кўра, ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириқ йилида ўн тўққиз ёшга тўлган гражданлар чақирилади, ўрта мактабни ва ўрта мактабга тўғри келадиган ўқув юртларини тамомлаган кишилар эса ўн саккиз ёшда чақирилади. Ҳақиқатда бизда чақириқ ёши иккита — 19 ва 18 ёшдан иборат бўлиб қолган. Қирқинчи йилларда ўрта мактабларни ёшларнинг озчилик қисми тамомлаётганлиги сабабли бунинг учун асослар бор эди, аммо ҳозирги вақтда аҳвол ўзгариб кетди. Яна бунинг устига ёшларимизнинг ҳаммаси ўрта маълумотли бўлиб қоладиган вақт ҳам яқинлашиб қолди. Бу ҳол чақириқ ёшини битта — 18 ёш қилиб белгилаш зарурриятини тугдирмоқда, чунки йигитларимизнинг катта кўпчилиги ўрта мактабни мана шу ёшда тамомлаяпти ва уларнинг жисмоний ривожланиши ҳарбий хизмат мажбуриятини муваффақиятли бажаришларига имкон беради.

Чақириқ ёшини камайтириб 19 ёшдан 18 ёшга келтириш мумкинлигини ёшларни ҳарбий билим юртларида ўқиш учун қабул қилиш практикаси исботламоқда. Кўп йиллар мобайнида ҳарбий билим юртларига 18 ёшга етган йигитлар қабул қилинмоқда. Буларнинг ҳаммаси ҳарбий ишни муваффақиятли равишда эгалламоқда ва ҳарбий билим юртларини тамомлаб чиққанларидан кейин қуролли кучларда кўп йиллар давомида офицерлик лавозимларида хизмат қилмоқда.

Шу маълумотларга асосланиб ва ҳарбий хизматга чақириладиган ёшларнинг саломатлиги яхши бўлиб қолганлигини ҳисобга олиб қонун лойиҳасида ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириқ кунигача 18 ёшга тўлган йигитлар чақирилади, деб белгилаб қўйиш кўзда тутилади.

Улар ҳарбий хизматни 20 ёшда тамомлаб ҳамда армияда таълим ва тарбия мактабини ўтиб, илм олишни давом эттирмоқ, ишга жойлашмоқ ва шахсий турмуш қурмоғи учун анча қулай шароитга эга бўлиб қоладилар.

Бемалол айтиш мумкинки, солдатлар, матрослар, сержантлар ва старшиналар учун ҳарбий хизмат муддатлари бир йил қисқартирилганлигини, шунингдек чақириқ ёши 18 қилиб белгиланганлигини халқимиз маъқуллаб кутиб олажак.

Чақириқни ўтказиш муддатлари тўғрисида. Амалдаги қонунга кўра, гражданларни ҳақиқий хизматга асосий чақириш ноябрь-декабрь ойида ўтказилади. Олис районларда турган ва чет мамлакатларда турган қисмлар учун чақириш июнь ва сентябрь ойларида ўтказилади. Ҳамма ҳарбий хизматчилар учун эса хизмат муддати чақириқ йилидан кейин келадиган биринчи январдан ҳисобланади. Чақириқнинг ва хизмат муддатларини ҳисоблашнинг бундай тартиби натижасида кўпгина ҳарбий хизматчиларнинг ҳақиқатда қонунда белгиланганига қараганда кўпроқ вақт хизмат қилишларига тўғри келмоқда.

Қонун лойиҳасида гражданларни ҳақиқий ҳарбий хизматга чақиришни баббаравар қисмларга бўлиб, бир йилда икки марта: май-июнда ва ноябрь-декабрда ўтказиш кўзда тутилади. Қонун лойиҳасини тайёрлаш чоғида бу масаланинг ҳамма томони синчиклаб ўрганиб чиқилди ва ҳарбий хизматга чақиришнинг бундай тартиби қўшинларнинг жанговар тайёргарлигини лозим бўлган даражада сақлаб туриш учун хийла қулай шароит вужудга келтириши аниқланди. Бундан ташқари чақириқнинг мана шу муддатларда ўтказилиши қишлоқ хўжалигимизнинг манфаатларини ҳисобга олади, чунки, кўкламги дала ишлари ҳамма жойда май-июнь ойларига келиб тугайди, ҳосилни йиғиб-териб олиш эса ноябрь-декабрь ойларига келиб тугалланади.

Ҳарбий хизматчиларни запасга бўшатиш шунга яраша худди ўша муддатларда, яъни йилига икки марта ўтказилади. Қуролли кучлардан май-июнь ойларида бўшатилган кишилар қишлоқ хўжалик ишларини энг долзарб пайти келган даврда актив меҳнат ҳаётига киришиб кетишлари ёки ўқув юртларига кириб олишга тайёргарлик кўришлари мумкин бўлиб қолади.

Чақириқнинг янги тартиби жорий қилиниши муносабати билан ҳақиқий ҳарбий хизмат муддатларини янгича ҳисоблаш тартибини ўрнатиш ҳам кўзда тутилади. Йилнинг биринчи ярмида (май-июнда) чақирилган ҳарбий хизматчиларнинг хизмат муддати 1 июлдан, ноябрь-декабрда чақирилган ҳарбий хизматчиларнинг хизмат муддати эса чақириқ йилидан сўнг келадиган биринчи январдан ҳисобланади. Бундай тартиб чақириқ муддати билан ҳақиқий ҳарбий хизмат муддатини ҳисоблашнинг бошланиши ўртасидаги мавжуд узилишни йўқотади.

Ёшларни СССР қуролли кучларида хизмат қилишга тайёрлаш тўғрисида. Мамлакат мудофааси манфаатлари ҳамда армия ва флотни энг янги техника ва ярог-аслаҳалар билан қуроллантиришда рўй берган ўзгаришлар ҳақиқий ҳарбий хизматга чақирилаётган ёшларга кўпроқ эътибор беришни, уларни социалистик ватанни ҳимоя қилишга чинакам тайёрлашни талаб қилади.

Ўрта мактабларда ва ўрта мактабларга тўғри келадиган ўқув юртларида бешинчи синфдан бошлаб ёшларни бошланғич ва чақириққача ҳарбий хизматга тайёрлаш борасида 1939 йил қонунида белгиланган тартиб Улуғ Ватан урушидан кейин бир қанча сабабларга кўра, бекор қилиб юборилди. Ваҳолонки, жангчиларга нисбатан қўйилаётган талаблар ошиб кетганлиги ва ҳарбий хизмат муддатлари қисқарганлиги ёшларни ҳарбий хизматга чақирмасдан олдинроқ қуролли кучларда хизмат қилишга тайёрлашни зарур вазифа қилиб қўймоқда. Шу сабабли қонун лойиҳасида ёшлар учун бошланғич ҳарбий тайёргарлик системасини белгилаш кўзда тутилади. Бу тайёргарлик ёши чақириққа етмаган ва чақириқ ёшидаги ёшларнинг ҳаммаси билан ишлаб чиқаришдан ва ўқишдан ажралмаган ҳолда ҳамма жойда мажбурий планли тартибда ўтказилиши лозим.

Ёши чақириққа етмаган ва чақириқ ёшидаги йигитлар билан бошланғич ҳарбий тайёргарлик ишларининг ўтказилиши ёшларимизни интизомлилик, уюшқоқлик руҳида тарбиялайди ва уларга зарур бошланғич ҳарбий билимларни беради. Мана шуларнинг ҳаммаси қуролли кучларга чақирилган йигитларнинг замонавий қуролни ва жанговар техникани тезроқ эгаллаб олишлари, мукаммал жангчилар бўлиб қолишлари учун шароит яратиб беради.

Ўқувчи ёшлар билан бошланғич ҳарбий тайёргарликни ўрта умумий таълим мактабларидаги штатли ҳарбий раҳбарларнинг кучи билан 9-синфдан бошлаб ўтказиш, махсус ўрта ўқув юртларида, шунингдек ҳунар-техника таълими системасининг ўқув юртларида ўтказиш кўзда тутилади.

Кундузги (қатнаб ўқийдиган) ўқув юртларида ўқимаётган йигитлар бошланғич ҳарбий тайёргарликни корхоналарда, муассасаларда, ташкилотларда ва колхозларда очиладиган машқ пунктларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўтадилар.

Қўшинларнинг доимий жанговар тайёр бўлиб туриш манфаатлари ва мамлакатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш, бошланғич ҳарбий ўқишни жорий қилиш билан бир қаторда, армия ва флот учун ҳарбий хизматга чақириладиган ёшлардан бир қанча мутахассислар тайёрлашни зарур иш қилиб қўймоқда. Шу муносабат билан қонун лойиҳасида мазкур мутахассисларни ўн етти ёшга етган йигитлардан ДОСААФнинг ўқув ташкилотларида ва ҳунар-техника таълими системасининг ўқув юртларида тайёрлаш кўзда тутилади. Қанча мутахассис тайёрлаш кераклигини СССР Министрлар Совети белгилаб беради.

СССР қуролли кучлари учун керакли мутахассисларни шаҳарларда ишлаб чиқаришдан ажратилмаган ҳолда тайёрлаш мўлжалланади. Ўқитилаётган йигитларга имтиҳон топшириш даврида асосий ишлаб турган жойидан олаётган ўрта иш ҳақини сақлаган ҳолда 5-7 иш кунидан иборат отпуска бериш кўзда тутилади. Қишлоқ районларида мазкур мутахассислар куз-қиш даврида тўпланиб, ишлаб чиқаришдан ажратилган ҳолда тайёрланиши мумкин. Бундай районларнинг рўйхатини областларга бўлинмаган иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, автоном республикаларнинг министрлар Советлари ҳамда меҳнаткашлар депутатлари ўлка ва область Советларининг ижроия комитетлари белгилаб беради.

Ишлаб чиқаришдан ажратилган ҳолда ўқитилаётган чақирилувчиларнинг иш жойларини, ишғол қилиб турган лавозимларини ўзларига сақлаб қўйиш ва уларга ўртача иш ҳақининг 50 процентини тўлаш кўзда тутилади.

Ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириладиганларнинг ўқишни давом эттиришлари учун чақириқ муддатини кечиктириш тўғрисида. 1939 йил қонунига кўра, олий ўқув юртларидаги студентларнинг ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириқ муддати кечиктирилмас эди. Кейин олий ўқув юртларидаги, жумладан кечки ва сиртқи олий ўқув юртларидаги ҳамма студентларга ўқишни давом эттиришлари учун СССР Олий Совети Президиумининг Фармони билан ҳарбий хизматга чақириқ муддати кечиктириладиган бўлди.

Қонун лойиҳасида фақат кундузги (қатнаб ўқийдиган) олий ўқув юртларидаги студентларнинггина ўқишни давом эттиришлари учун ҳарбий хизматга чақирув муддати кечиктирилади. Олий ўқув юртларининг студентларининг ҳарбий хизматга чақирилиш муддати кечиктирилмайди.

Бу — олий ўқув юртларида студентларнинг ўқишни давом эттиришлари учун ҳарбий хизматга чақирилиш муддатларини кечиктириш йўлида қўриладиган энг мақсадга мувофиқ чорадир, чунки кечки ва сиртқи олий ўқув юртларида ўқиш муддатлари кундузги олий ўқув юртларидагига қараганда кўпроқ давом этади ва ҳарбий тайёргарлик ўтказилмайди. Яна шуни ҳам ҳисобга олмоқ кераккi, кечки ва сиртқи олий ўқув юртлари асосан катта ёшда бўлган, ўз вақтида кундузги (қатнаб ўқиладиган) олий ўқув юртларига кириш имконияти бўлмаган гражданлар учун ташкил этилган. Шу сабабли гражданлар Қуролли Кучлар сафида хизматни ўтаб бўлганларидан кейин кечки ва сиртқи олий ўқув юртларига кирсалар жуда тўғри иш қилган бўладилар.

Ўрта мактабни тамомламоқ учун армияга чақирилиш муддатини кечиктиришга келганда бу тартиб амалдаги қонунда кўзда тутилганидек қолаверади, яъни ўрта мактабда ўқиётганлар 20 ёшга етгунча ҳарбий хизматга чақирилмай турадилар. Аммо қонун лойиҳасида битта (умумий ёки махсус) ўрта маълумот олиш учунгина армияга чақирилиш муддатини кечиктириб туриш кўзда тутилади. Ўрта умумий таълим мактабини тамомлаганларидан кейин ўрта махсус ўқув юртига кирган йигитлар янги қонунга мувофиқ, мана шу ўқув юртларини тамомламоқ учун ҳарбий хизматга чақирилиш муддатининг кечиктирилиш ҳуқуқидан фойдаланишлари мумкин эмас. Ўрта маълумот олган ва ҳарбий хизматга чақириладиган ёшлар Қуролли Кучлар сафида ҳарбий бурчни бажармоқ учун ҳарбий хизматга ўз вақтида чақирилсинлар, деб шундай чора кўрилди.

Оилавий аҳвол сабабли ҳарбий хизматга чақирилиш муддатининг кечиктирилиши тўғрисида. Меҳнатга яроқсиз отасини ёки онасини, икки ва ундан кўпроқ боласи билан хотинини, шунингдек 16 ёшгача бўлган туғишган ука ва сингилларини ўз меҳнати билан боқиб турган ва ҳарбий хизматга чақириладиган йигитларнинг қарамоғидаги шу кишиларни боқишни ўз зиммасига оладиган бошқа кишилар ёки ташкилотлар бўлмаса, бундай чақирилувчилар 1939 йил қонунига кўра, оилавий аҳволлари сабабли имтиёз оладилар ёки ҳарбий хизматга чақирилмайдилар.

Амалдаги шу қоидага қўшимча қилиб, қонун лойиҳасида 8 ёшгача бўлган икки ва ундан кўпроқ болали меҳнатга яроқсиз ёлғиз онани ўз меҳнати билан боқиб турган чақирилувчиларнинг ҳам, башарти мазкур онанинг меҳнатга яроқли бошқа болалари бўлмаса, оилавий аҳволи сабабли ҳарбий хизматга чақирилиш муддатини кечиктириш кўзда тутилади.

Ота-онаси ўлиб қолганлиги сабабли ўн йил ва ундан кўпроқ бошқа кишиларнинг қарамоғида турган чақирилувчиларнинг ҳарбий хизматга чақирилиш муддати ҳам, башарти ўша кишилар меҳнатга яроқсиз бўлса, кечиктирилади.

Шундай қилиб, ҳарбий хизматга чақирилиш муддати оилавий аҳвол сабабли кечиктирилиш ҳуқуқига эга бўлган кишилар доираси кенгаяди.

Чақириқ ёшининг чеки тўғрисида. Амалдаги қонунда чақириқ ёшининг чеки белгиланмаган. Мазкур қонунда, ҳарбий хизматни бажариши мажбур бўлган кишилар запасга ўтказилган пайтдан бошлаб, беш йил муддат ичида ҳақиқий ҳарбий хизматга чақирилишлари мумкин, дейилган холос.

Янги қонун бу қоидани анча аниқ белгилаб беради ва, ҳарбий хизматга чақириш муддати кечиктирилган ва бошқа сабабларга кўра ҳақиқий ҳарбий хизматга белгиланган муддатларда чақирилмай қолган кишилар 27 ёшга етгунларича Қуролли Кучлар сафига чақирилишлари мумкин, деб белгилаб қўяди. Бу эса СССРнинг барча гражданлари ҳарбий бурчни бажаришлари учун хийла қулай шароит яратиб беради.

Офицерлар составининг ҳақиқий ҳарбий хизматни ўташи тўғрисида. Ҳарбий қурилиш соҳасида Коммунистик партия ва Совет ҳукумати коммунизм ишига садоқатли ва қўшинларга моҳирлик билан раҳбарлик қилишга лаёқатли ҳарбий кадрларни тайёрлаш ва тарбиялаш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилиб келмоқдалар.

Янги қонун лойиҳаси офицерлар составининг ҳарбий хизматни ўташи борасидаги мавжуд тартибни асосан сақлаб қолади. Айрим масалалар бўйича киритилаётган ўзгартишлар ва қўшимчалар Қуролли Кучларни ҳозирги босқичда ривожлантириш ғалабаларига мос бўлиб тушади ва офицер кадрлар билан ишлашни яхшилаш вазифаларини ҳал қилишни таъминлайди.

Кўп йиллик практикага асосланиб туриб, младший лейтенантлар ва лейтенантлар учун ҳақиқий ҳарбий хизматда туриш ёшининг чекини кўпайтириб, 30 ёшдан 40 ёшга етказиш старший лейтенантлар учун 35 ёшдан 40 ёшга етказиш, майорлар учун 40 ёшдан 45 ёшга етказиш ва полковниклар учун 45 ёшдан 50 ёшга етказиш кўзда тутилади.

Офицерларни нисбатан навқирон, ишга яроқли ёшда запасга чиқарилишини қисқартириш учун шу чора кўрилди.

Запасдаги офицерларни Қуролли Кучлар сафига чақириш сингари муҳим масалани ҳам ҳал қилиш кўзда тутилади. Қуролли Кучларимиз гражданлик олий ўқув юртларида тайёрланаётган мутахассисларга йил сайин муҳтож бўлиб турибди. Шу сабабли кейинги йилларда ҳукуматнинг қарорларига биноан, бундай мутахассислар офицерлик лавозимларида хизматни ўташ учун Қуролли Кучлар сафига чақирилмоқда. Бироқ, улар учун хизмат муддати белгилаб қўйилмаган.

Қонун лойиҳасида ҳақиқий ҳарбий хизматга тинч вақтда ёш мутахассисларни — запасдаги офицерларни икки-уч йил муддат билан чақириш шундан сўнг уларни халқ хўжалигига қайтариб юбориш кўзда тутилади. Ҳарбий хизматга қанча мутахассис чақирилишини СССР Министрлар Совети ҳам Қуролли Кучларнинг, ҳам халқ хўжалигининг манфаатларини назарда тутиб белгилаб беради.

Мазкур кишиларни ҳарбий хизматга чақириш уларнинг қонунда СССРнинг ҳамма гражданлари учун белгиланган тарзда ўз ҳарбий бурчларини бажаришларига имконият очиб беради ва офицерлик лавозимларида хизмат қилиб, зарур тажриба орттиришларига имкон беради, бу эса мамлакатнинг мудофаа қобилиятини ошириш учун катта аҳамиятга эга.

Офицерлар, сержантлар, старшиналар, солдатлар ва матросларнинг запасда туриш муддатлари тўғрисида. Офицерлар, сержантлар, старшиналар, солдатлар ва матросларнинг запасда туришлари учун амалдаги қонунда белгиланган муддатларни, олий офицерлар составининг баъзи категориялари мустасно қилингани ҳолда, янги қонунда ҳам сақлаб қолиш таклиф қилинади.

Ҳарбий хизматни бажаришга мажбур бўлган ва умумий ҳарбий мажбурият тўғрисидаги қонунга биноан, ҳарбий ҳисобга олиб қўйилган хотин-қизларнинг запасда туриш муддатларини қисқартириш таклиф қилинади. Амалдаги қонунга кўра улар ҳам эркаклар каби маълум ёшга етгунча запасда туришлари лозим эди. Ҳарбий хизматнинг қийинлигини ҳисобга олиб қонун лойиҳасида офицер хотин-қизлар учун запасда туриш ёшининг чеки 50 ёшгача қилиб, сержант ва солдат хотин-қизлар учун эса 40 ёшгача қилиб белгиланди.

Ҳарбий хизматни бажариши лозим бўлганларнинг машқ сборларини ўташлари тўғрисида. Янги қонун лойиҳаси ҳарбий хизматни бажариши мажбур бўлган кишиларнинг қўшинларда машқ сборларини ўташлари учун амалдаги тартибни асосан сақлаб қолади. Айни вақтда бутун запасда турган вақт ичида машқ сборларининг умумий муддатини қисқартириб, 36 ойдан 30 ойга келтириш ва биринчи категориядаги биринчи разрядга киритилган ва ҳарбий хизматни бажариши мажбур бўлган кишилар учун ҳарбий сборлар миқдорини камайтириб, олтитадан тўрттага келтириш, иккинчи категориядаги биринчи разрядга кирган ва ҳарбий хизматни бажаришга мажбур бўлган кишилар учун бу миқдорни тўққизтадан олтитага келтириш мақсадга мувофиқ, деб топилди.

Ҳарбий хизматчиларнинг ва ҳарбий хизматни бажаришга мажбур бўлган кишиларнинг ҳуқуқлари тўғрисида. Янги қонун лойиҳасида ҳарбий хизматчилар ва ҳарбий хизматни бажариши мажбур бўлиб, машқ сборларига чақирилган кишилар тўла ҳуқуқларининг ҳаммасидан фойдаланишлари ва СССР Конституциясида кўзда тутилганидек совет гражданларининг барча бурчларини адо этишлари кўзда тутилади.

Муддатли ҳарбий хизматда бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий хизматга чақирилмасдан олдин турган уй-жой майдонлари уларнинг ўзлари учун сақлаб қўйилади ва улар уй-жой майдони олиш навбатига ёзилганлар рўйхатидан ўчирилиши мумкин эмас.

Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари, корхоналарнинг, муассасаларнинг, ташкилотларнинг, колхозларнинг ва ўқув юртларининг раҳбарлари зиммасига муддатли ва ўта муддатли ҳарбий хизматдан запасга бўшатилган ҳарбий хизматчиларга иш топиб беришни сўраб мурожаат қилган кунларидан бошлаб, бир ойдан кечиктирмай, шу кишиларнинг ихтисослари ва иш тажрибаларини ҳисобга олиб туриб, иш топиб бериш мажбурияти юкланади.

Ўқув юртларида ўқиб турган даврида ҳақиқий ҳарбий хизматга чақирилган кишиларнинг запасга бўшатилганларидан кейин ҳарбий хизматга чақирилмасдан олдин ўзлари ўқиб турган ўқув юртида ва курсда ўқишни давом эттирмоқ учун ўша ўқув юртига ва ўша курсга қабул қилиниш ҳуқуқларини сақлаб қолиш кўзда тутилади.

Ҳарбий хизматни бажаришга мажбур бўлган ва машқ сборларига чақирилган кишиларга бериладиган моддий таъминот миқдори кўпайтирилади. Машқ сборларига чақирилган ишчилар, хизматчилар ва колхозчиларнинг эгаллаб турган лавозими сбор вақтида уларнинг ўзлари учун сақлаб қўйилади ва уларга ишлаб турган жойларида олиб келаётган ўртача иш ҳақларининг амалдаги қонунда кўзда тутилганидек 50 проценти эмас, балки 75 проценти тўлаб борилади.

* * *

Депутат ўртоқлар!

Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисидаги қонун лойиҳаси совет халқининг манфаатларига тўла равишда жавоб беради ва социалистик Ватанни ҳимоя қилиш борасида Ленин васиятларини амалга ошириш тўғрисида партиямиз, унинг Марказий Комитети қилаётган ғамхўрликнинг янги далилидир. Давлат ҳокимиятининг олий органи — СССР Олий Совети тақдим этилган қонун лойиҳасини ижобий кўриб чиқиб тасдиқлайди, деб умид қиламиз.

Бу қонунни амалга ошириш давлат ва жамоат органлари, министрликлар ва идоралар зиммасига, шунингдек Қуролли Кучларнинг командирлари ва сиёсий ходимлари зиммасига катта вазифалар юклайди. Аввало, янги қонуннинг муҳимлигини ва унинг мазмунини бутун аҳолига, армия ва флот жангчиларига тушунтириб бериш керак.

Янги қонун ҳаммамизнинг зиммамизга ёшларни Қуролли Кучларда хизмат қилиш учун тайёрлаш соҳасидаги ишларга, меҳнаткашларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашни яхшилашга кўпроқ эътибор бериш вазифасини юклайди.

Бошланғич ҳарбий тайёргарлик жорий қилиниши муносабати билан кўп иш қилишимиз керак. Қисқа муддатлар ичида моддий базалар вужудга келтиришга, тегишли программаларни ишлаб чиқишга ва ўқитувчи кадрлар тайёрлашга тўғри келади.

Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисидаги янги қонун қабул қилиниши билан корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, колхозлар ва совхозлар, ўқув юртлари раҳбарларининг чақириқ ёшига етмаган ва чақириқ ёшидаги йигитларнинг ҳаммаси ҳақиқий ҳарбий хизматга яхши тайёрланиши учун бўлган масъулиятлари ошади.

Хизмат муддатлари қисқартирилганлиги сабабли ДОСААФ ўқув ташкилотларининг, техникумларнинг ва ҳунар-техника таълими билим юртларининг Қуролли Кучлар учун мутахассислар тайёрлаш борасидаги роли ошади. Ёш солдатни сафга киритиш муддатлари, унинг мураккаб жанговар техникани эгаллаб олиши мана шу тайёргарликнинг сифатига кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Қонун лойиҳасида меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий советларининг гражданларни рўйхатга олиш ва ҳарбий хизматга чақириш ишларини ўтказишдаги вазифалари хийла аниқ белгилаб берилди. Маълумки, гражданларни ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириш маҳаллий ҳарбий ва гражданлик органлари зиммасига юклатилган. Шу муносабат билан янги қонунда, меҳнаткашлар депутатлари Советларининг ижроия комитетлари гражданларнинг рўйхатдан ўтишга ва чақириққа келишларини таъминлаш чораларини кўришлари, шу иш ўтказиладиган вақт учун жиҳозланган биноларни бериб қўйишлари, врачларни ва хизмат кўрсатувчи ходимларни ажратиб беришлари, ҳақиқий ҳарбий хизматга чақирилганларни тантанали кузатиб қўйишни ташкил этишлари, уларнинг оилалари тўғрисида зарур ғамхўрлик қилишлари лозимлиги белгилаб қўйилди.

Халқимиз ўзининг Қуролли Кучларини бениҳоя иззат ва ҳурмат қилади, Халқимиз Қуролли Кучларни севиб, уларга Ватан қалқони, деб ном берди. Халқ билан армиянинг бирлиги, ленинчи партиянинг доно раҳбарлиги Совет давлатининг енгилмас кучидир.

Янги қонунни барча совет кишилари маъқуллаб, кутиб оладилар, бунга ҳеч бир шак-шубҳа қилмаймиз.

Депутат ўртоқлар!

Шонли юбилейга — Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигига бир ойдан камроқ вақт қолди. Совет халқи бу улуғ воқеани кутиб олишга ўзининг бутун куч ва ғайратини Улуғ Ватанимизни янада равнақ топтириш ишига сарфлашга маҳкам бел боғлаб, тайёргарлик кўрмоқда. Совет халқи мамлакатнинг мудофаа қобилиятини, Қуролли Кучларимизни мустаҳкамлаш тўғрисида бундан буён ҳам тинмай ғамхўрлик қилаверади. Мустаҳкамланиб бораётган, юксак даражага етказилган ҳарбий қудратгина агрессорларнинг урушқоқлик жазавасини босиб қўя олади ва мамлакатимизни бўлиши мумкин бўлган тасодифлардан гарантиялай олади.

Совет Иттифоқининг Қуролли Кучлари ҳамиша Октябрь ғалабаларининг посбони бўлиб келди. Эндиликда Армия ва Флотнинг шахсий состави қийин ҳарбий меҳнат қилишни давом эттириб, Ватан буйруғини шараф билан бажаришга ҳар он шай бўлиб турмоқ учун жанговар маҳоратни кундан-кунга такомиллаштирмоқда. Яқинда бўлиб ўтган катта ҳарбий машқлар армиямизнинг халқимизга, Коммунистик партияга ва Совет ҳукуматига берган ҳисоботи бўлди. шу ҳарбий машқларда солдатлар, сержантлар, офицерлар ва генераллар ўзларининг юксак маънавий руҳларини, ўз вазифаларини чуқур тушунганликларини кўрсатдилар ва ўзларининг ҳарбий бурчларини шараф билан бажаришга тайёр эканликларини намойиш қилдилар.

Сизларни, сизлар орқали эса бутун совет халқини ишонтириб шуни айтишга ижозат бергайсизки, депутат ўртоқлар, бизнинг армиямиз ва флотимиз совет кишиларининг бунёдкорлик меҳнатини, коммунизм буюк ишини бундан буён ҳам маҳкам туриб қўриқлайверадилар.

Тошкент оқшоми 2 бет
13 ОКТЯБРЬ, 1967 ЙИЛ.

ФАН ОЛАМИДА

КАУЧУКЛИ ЙЎЛЛАР

Ҳозирги пайтда кишилик жамиятини автомобиль транспортисиз тасаввур этиш қийин. Автомобиль транспортининг ривожланиши, машиналарнинг умрини узайтириш ва тезлигини ошириш каби заруриятлар асфальт ва бетон йўлларнинг кўплаб қурилишига олиб келди. Бундай йўлларнинг транспорт тезлигини оширибгина қолмай, балки шаҳар ва қишлоқларнинг озодалиги учун ҳам катта аҳамиятга эгадир. Лекин ҳозир кенг тарқалган асфальт йўллар жиддий камчиликка эга: Ўрта Осиё шароитида ёзнинг жазирама иссиқ кунларида бундай йўллар жуда ҳам юмшаб, автомобиль ғилдиракларига ва кишилар пойафзалига ёпишиб, ёқимсиз ҳид таратиб кўнгилни беҳузур қилади. Оқибатда машиналарнинг юриши қийинлашади, йўллар тез ишдан чиқади. Одатда тўлқинсимон ўркачлар ҳосил бўлган бундай асфальт йўлларнинг умри жала ва тошқинлар таъсирида янада тезроқ қисқаради.

Асфальт йўлларнинг бу камчилигини йўқотиш ҳозирги даврда йил бўйи иссиқ бўлиб турадиган тропик мамлакатларда муҳим проблемалардандир.

Ҳиндистон, Малайя ва баъзи бошқа мамлакатларда ўтказиладиган илмий тадқиқот ишлари бу проблемани ижобий ҳал қилишда каучукдан фойдаланиш мақсадга мувофиқ эканлигини кўрсатади. Асфальт йўл қопламаларини тайёрлашда ишлатиладиган битумга бир неча процент табиий каучукдан қўшилса, асфальт йўлларнинг юқорида кўрсатилган камчиликларининг йўқолиши аниқланди. Ўтказилган синовлар каучук қўшиб ётқизилган бундай йўлларнинг сифати жуда юқори бўлиб, ҳароратнинг кескин ўзгаришига ва сув оқимларининг емирувчи таъсирига бардош бера олувчан эканлигини кўрсатди. Кўзда тутилган мақсадга эришишнинг асосий шартларидан бири қўшилаётган табиий каучукни битум билан бир текис аралаштиришдир. Бунинг учун каучук латекс ёки махсус майда порошок ҳолда қўшилади. Табиий каучук ўрнида майдаланган эски [ишдан чиққан] резинадан фойдаланиш битум билан аралаштиришда қатор қийинчиликлар туғдириб, кўзда тутилган натижани бермади. Шунинг учун каучукли бундай юқори сифатли автомобиль йўллари қуриш имкониятига табиий каучукка бой мамлакатларгина эгадир. Ҳозирги даврда дунёда табиий каучук қўшиб ётқизилган олий сифатли автострадаларга эга бўлган ягона давлат Малайядир.

М. У. СОДИҚОВ.
Пахта целлюлозасининг кимё ва технологияси илмий текшириш институти илмий ходими.

ЯНГИ ШЕЪРЛАР

Беҳзодни хотирлаб...

Ҳазрат Навоийни ёд олган тунлар
Хаёлдан кечади Беҳзод, дўстларим.
Орзу чаманидан чиқиб кукунлар
Жонимни ўртайди оташ ҳисларим.
Сигара дудини тортиб жимгина
Туманли хотирот ичра қолур қалб.
Эртак айтмоқчидай аллаким менга,
Хаёлий паридай сўзга очур лаб.
Фасли навруз келди, очилди лола,
Кўз очиб юмгунча ўтар бу фасл
Қачон баҳор келур, деб сўрма яна,
Бу йил баҳор бўлмас, жоним муттасил.
Йилнинг ёзи бордир, бордир куз, қиши
Суронли кунлар ҳам ҳали олдинда,
Бир умр камаймас одам ташвиши,
Баҳор меҳнат бўлмас мангу қалбингда.
Булутлар тарқагач, чиққандай қуёш,
Ёмғирдан сўнг хандон кулгандай кўклам.
Оқ қоғоз қошида аста эгиб бош,
Недир шивирлайман сизлардан мубҳам.

Мубҳат шивирлаган сирларим, дўстлар,
Тонг билан оқ қоғоз айлайди ошкор.
Бу кеча Беҳзодни васф этган сўзлар —
Туркумида менинг қалбим қони бор.
Баҳор эртагида — дунё савдоси,
Бу савдо тушгандир Беҳзод бошига.
Бугун соф бўлганда наврўз ҳавоси.
Мен таъзим этурман Беҳзод қошида.
Қалбимда баҳорий орзу ва илҳом.
Чашма сувларидай покдир ўйларим.
Беҳзод даҳосига эзгу эҳтиром,—
Баҳор кечасида айтган куйларим.
Асрлар субҳида от суриб, ана
Наврўз байрамига келур устозлар;
Навоий, Хондамир, Беҳзод ва яна
Ҳусайний... Шаънига чалингиз созлар!
Бу қутлуғ айёмда улуғ меҳмонлар
Бошидан сочингиз гулу лолани.
Кўнглин сарҳуш этсин абри найсонлар,
Атргул бўйидан тутинг бодани.
Навоий сиймосин яратган Беҳзод,
Сизни кўриб, дўстлар, тишлаб қолсин лаб...
Қалбин асир айлаб, бу бахтли ҳаёт
Шоҳона бир сурат чизса, не ажаб?!
Мен излаган баҳор — Ўзбекистон деб,
Диёримиз кўркин этсин яккалам.
Бу юрт ёзилмаган улкан достон деб,
Яна бир Навоий изласин рассом.

Ҳазрат Навоийни ёд олган тунлар.
Хаёлдан кечади Беҳзод, дўстларим.
Орзу чаманидан чиқиб кукунлар,
Жонимни ўртайди оташ ҳисларим.
Ва масрур қалбимга бераман таскин
Юпатмоқ бўлади ўйларим бир дам.
Беҳзодни ўзимча қиламан талқин,
Қандай буюк бўлган ул даҳрий одам!

Армон...

Табиат бир йигит яратди ўктам.
Тенги йўқ, ягона ҳусну камолда.
Унга ёр айлади гўзал қизни ҳам
Шерият бешиги — Ўзбекистонда.
Аждодлар тўқиган ишқий эртаклар
Ошиқлар тилида бўлди афсона.
Висол чаманида дўсту ўртоқлар
Гулдаста тутдилар уларга. ёна.
Икки ёш субҳи шом илму ҳикматдан
Луқмони Ҳакимдай бердилар сабоқ.
Чоллар дуо қилиб, шул табиатдан,
Дўстларим, соғлигин тилашди қувноқ.

Ва лекин, азизлар номард табиат
Ўктам бир йигитни қилди-ю, бунёд,
Сўнг ўзи суқ ила боқди-да бир вақт
Жонига қасд этмоқ айлади, нахот?
Тарихча нуқсони бўлмаган одам
Кўркам ҳаётига келмишдир рашки.
Йўлдош этмоқ учун қалбига дард-ғам
Пешонага отмиш аёвсиз тошни.
Йигитнинг кўксидан оқди пахта қон,
Ногаҳон оқарди дилбарин рангги.
Муҳаббат париси бахш этди дармон
Машъум фалокатдан сел бўлиб дарди.
Ёрининг бошига тушганда савдо
Жонин фидо этди унга келинчак.
Шафқатсиз дардига тополди даво,
Баҳор ёмғиридай қулф урди чечак.
Бу гўзал ҳаётнинг боғлари аро
Йигит ҳам дардини унутди тамом.
Одамлар топса ҳам дардига чора,
Қалбида дард бўлиб қолди бир армон.
Шу армон, дард ила бахтиёрдир ул.
Энди одамлардан кўпдир ташвиши,
Армонсиз бўлгунча табиатга қул,
Ҳаёти ташвишли ўтгани яхши.
Ташвишсиз ҳаёт ҳам, бахтсизлик, дўстлар,
Бахтиёр одамга ташвиш ёр эрур.
Армон-у, дард ила ёнмаса ҳислар
Одамлар темирга айланиб қолур.

Барот БОЙҚОБИЛОВ.

Лайломизга ўхшар Татьяна

(А. С. ПУШКИННИ ЭСЛАБ)

Мухлисиман: у—буюк устод,
Янги илғор сўзнинг устаси.
Реалистик йўлга бошлаган,
Рус халқининг шеърий даҳоси.
У қолдирган бадиий мерос —
Ардоқланган эллар тилида
Меҳри порлар шеърларимизда,
Мавж уради халқлар дидида...
Лайломизга ўхшар Татьяна,
Пок севгининг гўзал малаги!
Давримизда рўёбга чиқди
Маъсумалар орзу-тилаги.

Х. ХОМИДИЙ,
ўқитувчи.

Қитъалардан хабарлар

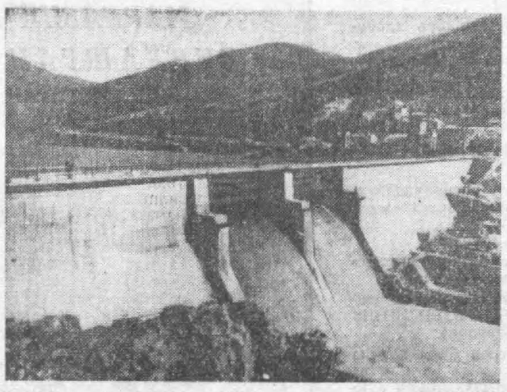

Югославия. Дубровника яқинидаги Требишница дарёсига «Дуброник» электростанцияси қурилмоқда. Бу электростанция йилига бир миллиард киловатт соат электроэнергия ишлаб чиқаради.

ТАНЮГ — ТАСС фотоси.

Ҳар тўғрида

ҚЎРИҚЧИ ТЕЛЕФОН

Яқин йилларда Японияда номерлар дискни айлантириш йўли билан эмас, балки кнопкани босиш йўли билан териладиган телефонлар ўрнатилади. Ҳозир олтита рақамни териш учун 12 секунд вақт кетса, кнопка ёрдамида шунча рақамни териш учун 4 секунд вақт кетади.

Турли рақам комбинациялари билан телефонни электрон-ҳисоблаш машинаси, бошқа приборлар билан бирлаштирилган релени уласангиз, ўзингизни қизиқтирган саволларга жавоб олаверасиз.

Уйга кечикиб қолган аёллар телефон орқали махсус рақамларни териб, уйдаги электр приборларни ёқиши мумкин. Кириш эшиги билан уланган махсус телефон уйга нотаниш киши кирмоқчи бўлса, полиция чақириши мумкин.

Японияда бундай биринчи телефон станциясини 1970 йилда қуриш мўлжалланмоқда.

(ТАСС).

САЁҲАТЧИ ТОШБАҚА

Тошбақанинг жуда узоқ саёҳатга лаёқатли эканини ҳамма ҳам билмаса керак. Мана иккита қизиқ воқеа.

Англиянинг шимолий шаҳарларидан бирида яшовчи Гарри етти ёшга тўлди. Отаси шу муносабат билан унга тошбақа совға қилади. Отаси ўғлига тошбақанинг косасига махсус краска билан унинг номини ва ўзининг адресини ёзиб қўйишни маслаҳат беради.

Тошбақа-Чарли Гаррининг уйида узоқ турмади. Бир неча кундан кейин ғойиб бўлди. Орадан икки йил ўтди. Бир куни Гарри Англиянинг шарқидаги Нью-Маркет шаҳридан хат олади. Уни бир мактаб ўқувчиси ёзган эди. У далада тўсатдан тошбақага дуч келганини, устидаги ёзув яхши сақланиб қолганини ёзади. Саёҳатчи яна ўз эгасига қайтарилади. Тошбақа икки йил ичида 385 километр йўл босган эди.

Саратов областидаги Грязнуха қишлоғидаги икки ўқувчи тошбақа тутиб олишади. Унинг косасига «1938 йил тутилган, Саратов области, Грязнуха почта бўлими Богатирев-Петровский» деб ёзиб, яна қўйиб юборишади.

Яқинда шу тошбақа Дон дарёси этагида, Волгоград областидаги Ново-Григорьевка қишлоғида тутиб олинди. Волгоград области билан Саратов области ораси тўғри йўл билан 740 километрдир.

(«Вечерняя Москва»дан).

СОВЕТ ҲОКИМИЯТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА

✦ ✦ ✦

ТАРИХИЙ ЗАЛПНИНГ АКС-САДОСИ

Ҳозир планетамизда «Аврора» тарихий залпининг акс-садоси бориб етмаган жой топилмайди. Октябрь революцияси ва у туфайли Россиянинг моддий ва маънавий тараққиёт юксаклигига кўтарилиши кишиларни илгари иқтисодий қолоқлиги ҳамда шафқатсиз сиёсий тартиблари билангина ўзларига маълум бўлган мамлакатга эътибор билан назар ташлашга мажбур этди. Ҳозир СССР бир авлод кўз ўнгида. 50 йил ичида жаҳондаги етакчи мамлакатга айланган бир вақтда кўпчилик кишиларнинг кузатиб завқланиши ўрнини бундай шиддатли тараққиётнинг социал-иқтисодий илдизи нимада деган савол эгалламоқда.

Цейлондаги «Шри Ланка фридом» партиясининг бош секретари Цейлоннинг СССРдаги собиқ элчиси Т. Б. Субасингхе буни: «СССРнинг иқтисодий, социал ва маданий жиҳатдан ғоят тез ривожланишининг сири шундаки, бу ерда моддий бойликларни яратувчи ишчилар синфининг ўзи мамлакатдаги ҳамма ишларни тўғридан-тўғри назорат қилмоқда ва бошқармоқда. Бундан эллик йил илгари кўп кишилар синфининг янги тараққиёт негизи бўлиб қоладиган жамият ярата олишига ишонмас эдилар. Аммо ишчилар синфи бу ишни амалда қилолди. Совет Иттифоқининг тажрибаси социалистик системанинг ғоят катта имкониятлари борлигидан ёрқин далолат бериб турибди» деб тушунади.

(Цейлон сиёсий арбоби билан суҳбат)

Африка ва Осиёда Субасингхе авлодидаги кўп кишилар ўз мамлакатларининг миллий озодлиги учун олиб борилган курашларда қатнашдилар. Чет элларнинг асорат кишанларини улоқтириб ташлашда Улуғ Октябрь социалистик революциясининг таъсири уларга мадад берди. Россия халқларининг ўз эзувчилари ва чет эл империалистларига қарши олиб борган кураши, —деди,— Субасингхе, — бизлар учун муҳим маънавий фактор бўлиб хизмат қилди. Советлар мамлакати миллий озодлик ҳаракатини маънавий жиҳатдангина эмас, балки сиёсий жиҳатдан ҳам қўллаб-қувватлади. Бу эса империалистларнинг ғазабини келтирди, ўз озодлиги учун курашувчи халқларнинг кучига куч қўшди.

Империализм Осиё ва Африканинг озод бўлган мамлакатларига иқтисодий ва маданий қолоқликдан ташқари чигаллаштирилган миллий масалани ҳам мерос қилиб қолдирди. Субасингхе фақат социалистик жамият доирасидагина бу масалани айрим миллатларнинг манфаатларини камситмасдан ҳал қилиш мумкин, деб ҳисоблайди. «Мен Совет Социалистик Республикалар Иттифоқида илгари душманчиликда яшаган халқларнинг ҳозир тенглик ва қардошлик вазиятида яшаётганини кўрдим. Уларнинг миллий тиллари, маданиятлари, санъатлари ва адабиётлари ривожланиб бормоқда. Социалистик ҳамкорликка мансублик уларни жипслаштирувчи буюк куч ҳисобланади» деди у.

«Улуғ Октябрь социалистик революциясининг эллик йиллиги биргина совет халқи учун ғоят катта аҳамиятга эга бўлган воқеа бўлиб қолмай, бутун дунёдаги тараққийпарвар халқлар учун ҳам шундай аҳамиятга эгадир, — деб таъкидлайди Субасингхе, — ҳозир социализм биргина совет кишилари учун эмас, балки Осиё ва Африканинг озод бўлган халқлари учун ҳам таъсирли маънога эга бўлиб қолди. Масалан, Цейлондаги ҳамма кишиларнинг — плантация ишчилари, компанияларнинг ходимлари, банка хизматчиларининг Совет Иттифоқи ҳаётига бўлган қизиқишларини айни ана шунинг билан тушунтириш мумкин».

Ҳозирги пайтда Осиёдаги кўп мамлакатлар қўлга киритилган мустақилликни мустаҳкамлаш, иқтисодий ва социал тараққиёт йўлини тозалаш билан бандлар. Совет халқининг кейинги 50 йил ичидаги тажрибаси илгари эзилиб келган, ҳозир эса янги ҳаёт йўлига чиқиб олган ҳамма халқлар учун ёрқин намунадир.

Олег ПЛЕШОВ,
ТАСС мухбири.

Коломбо.

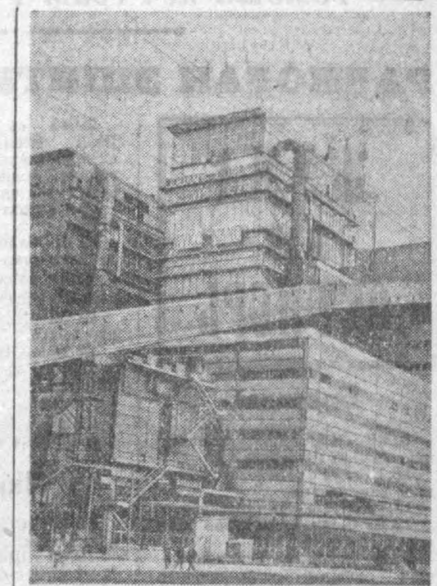

Понтнув (Познань вилояти)да катталиги жиҳатдан Польшада иккинчи бўлган 1200 минг киловатт қувватли электростанция қурилиши бошланди. Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига бир неча агрегатлар муддатидан олдин ишга туширилди. Понтнув электростанцияси келгуси йилларда энг арзон электр ишлаб чиқаради.

Суратда: электростанциянинг июль ойида ишга туширилган қисми.

ЦАФ — ТАСС фотоси.

МАЙМУНЛАР АЙБДОР ЭМАС

Шарқий Африка мамлакатлари жамоатчилиги Ғарбий Германиядаги илмий текшириш марказларида 7 ходимининг ўлимига сабаб бўлган «сирли касалликнинг» сабабларини аниқлашни талаб қилмоқда. Ғарбий Германияда таъкидлашларича, касалликни Угандадан сотиб олинган маймунлар «келтирган» эмиш.

Ҳозир Ғарбий Германияда илмий ходимларнинг ўлимига маймунларнинг ҳеч алоқаси йўқ, бунга Ғарбий Германияда бактериологик ёки химиявий қуролларни синаш сабаб бўлган деган овоза тарқалмоқда.

(ТАСС).

4. ВАСИЛИЙ БЕРЛИНДА жойлашиб олгач бир қанча янги одамларни, жумладан оберштурсбанфюрер Отто Лемкени, бош штаб ходими Кольвиц ва бошқаларни ишга жалб этади.

1941 йил яқинлашиб қолган эди.

* * *

ОТТО ЛЕМКЕ КРЕСЛОГА оғир чўкди-да, қовоғини осилтириб, нохуш янгиликлар борлигини айтди.

— Шунга ҳам ҳафагарчилик-ми, азизим Лемке. — Бутун ҳаётимизнинг ўзи нохушликдан иборатку, — Василий ҳазилга бурмоқчи бўлган эди, эсэсчи қўл силтаб қўя қолди.

— Фюрер бош штабга коммунистик Россияга ҳужум қилиш планини ишлаб чиқишни буйруқ қилибди, деган гаплар бор, деди у.

— Нима?! — деб юборди Василий.

— Бундай режа кўпдан бери бор эди. Лекин, бунга айтарлик аҳамият бермай келишарди. Ўзингиз ўйлаб кўринг, Ғарбдаги урушни тўхтатмасдан туриб, руслар билан жанг бошлашса! Умуман руслар билан жанг қилмаслик керак. Коммунистлар — фанатик одамлар. Уларни тиз чўктириш осон эмас! Кўрган-билган одамлар айтади, улар жони чиқиб кетгунча уришар экан.

— Йўқ, бундай бўлиши мумкин эмас!

— Ажойиб одамсиз, Кочек! — ҳеч нимага ишонмайсиз. Сизга ҳамма гапни албатта исботи билан гапириш керак, шундайми?

— Ҳа, худди шундай. Менга доимо далиллар керак! Айниқса бўлар-бўлмас гапларни эшитганингда ишонишинг учун далил талаб қиласан, киши. Мана ҳозирги гапингиз ҳам далилга муҳтож.

— Далил керак бўлса тўлиб ётибди! — деди Лемке ғижиниб. У кителининг ички чўнтагидан юмшоқ муқовали юпқагина дафтарча олиб, Василийга узатди —Айтингчи, агар мамлакатимиз руслар билан урушишга тайёрланмаётган бўлса, мана бунинг нима кераги бор?

Василий Совет Иттифоқи территориясига фашист жангчилари бостириб киришга тайёрланаётганлигини исботловчи солдат луғатининг саҳифаларини варақлар экан, рус тилида ёзилган сўзларни ўқиди: «Қўлингни кўтар», «Таслим бўл, отаман», «Колхоз идораси қаерда», «Сен коммунистмисан?», «Райком секретарининг оти нима?», «Нон бер, ёғ бер»...

— Чамаси Фюрер чиндан ҳам даҳшатли бир ўйин бошламоқчига ўхшайди, — деди Василий ўзини хотиржам тутишга уриниб. — Менга қаранг, Лемке, мана шу луғатни менга бермайсизми?

— Қайдам... — Лемке чайналди.

— Неча сўм берай? — дангал сўради Василий.

— Минг доллар!

— Йўғе, ошириб юбордингиз. Мана шу арзимаган қоғозга ҳам минг долларми? Уч юз доллар. Ортиқ бир цент ҳам бермайман. — Василий, эсэсчи, бу америкалик нима учун луғатга қизиқиб қолди, деб шубҳаланмасин деган ниятда атайлаб савдолашарди. У бироз ўйлаб тургач, қўшиб қўйди. — Агар билсангиз Гитлер руслар билан жанг қилса, сизларга фойда. Биринчидан: руслар бироз унинг попугини пасайтириб қўйишади. Иккинчидан, бу айниқса муҳим, бизнинг товарларимиз чаққонроқ ўтадиган бўлади.

— Уч юз бўлса, уч юз-да, — деди Лемке. У Василийнинг гапларини эшитиб ҳам ўтирмади. — Лекин нақд тўлайсиз. Балки эрта-индин Швейцарийга кетарман.

Василий эсэсчига уч юз доллар санаб берди ва луғатни пўлат сандиққа яшириб қўйди.

Ҳозир у қаттиқ ҳаяжонга тушган эди. Шу кунгача у гитлерчиларнинг Франция, Австрия, Чехословакия, Польшага ҳужум қилиш режаларидан хабар топган эди. Лемкедан олинган ахборот эса тўғридан-тўғри ўз Ватанига тааллуқли эди.

Иложи борича тез, ғайрат билан ҳаракат қилиш, айни пайтда эҳтиёткорликни ҳам унутмаслик керак эди. Гитлернинг Совет Иттифоқига қандай ҳужум қилмоқчилигини имкон борича аниқроқ билиш, бу ҳақда тезроқ «ота»ни хабардор этиш лозим эди. У бош штаб ходими Фридрих Кольвиц билан учрашишга қарор қилди. У албатта бу режалардан хабардор бўлиши керак.

Кольвиц Мистер Кочекдан бошқа ҳеч ким билан кўришишни истамас, дастлабки танишган пайтларидаёқ шундай деган эди: «Албатта америкаликнинг бош штаб ходими билан учрашиши шубҳа туғдириши мумкин эди. Василий Кольвицни қамаб қўйишларидан қўрқар, бундай бўлса бош штаб билан алоқа бутунлай узилиб қолар эди. Бунинг устига Кольвиц қамалса, яширин ташкилотни фош қилиб қўйиши, Василийнинг ўзини ҳам айтиб қўйиши мумкин эди.

Лекин бошқа илож йўқ эди. Василий ниҳоят қийинчилик билан Веберга қўнғироқ қилди ва ўзини Кольвиц билан учраштиришини сўради.

Улар кечқурун учрашдилар. Василий Кольвицга кейинги уч ойдаги карзларини тўлади. Эндигина Россияга уруш очиш режалари ҳақида сўрайман деб турган эди, Кольвицнинг ўзи гап очди.

— Мени нима учун чақирганингизни, сизни нима қизиқтираётганини биламан,—деди Кольвиц. — Ҳа, Совет Россиясига ҳужум қилишнинг амалий планини ишлаб чиқишга кўрсатма берилган.

— Россияга қачон ҳужум қилинади? — деди Василий унинг сўзини бўлиб.

— Айтолмайман, билмайман.

— Герр Кольвиц бизнинг компаниямизга бу янгиликни ўз вақтида билиш, нақадар аҳамиятли эканини тушунасиз. Агар сиз уруш очиш муддатини вақтида аниқлаб, менга айтсангиз, истаганингизча пул бераман.

— Борингки, мен буни билдим ҳам, Хўш, сизга қандай ҳабар қиламан? Ростини айтсам, бизнинг учрашувимиз ниҳоятда хавфли.

— Сиз менга очиқ хат юборасиз. Хат эмас, очиқ хат! Хатни ўзимизнинг киримизни ювадиган кирчи хотин номидан ёзасиз. Неча марка ва пфеннинг қарздор бўлганимизни айтасиз. Маркалар рақами учга кўпайтирилса, уруш бошланадиган йил келиб чиқади. Пфеннинглар эса ой билан кунни белгилайди

* * *

1940 ЙИЛ 12 НОЯБРЬ куни Молотов бошчилигидаги Совет ҳукумат делегацияси махсус поездда Берлинга етиб келди.

Василий фақат бир нарсани ўйлар эди. У делегация аъзоларидан қай бирига бўлмасин, солдат луғатини топшириш ва немис бош штабида Совет Иттифоқига ҳужум қилиш режаси ишлаб чиқилганини етказиш тўғрисида бош қотирарди.

Ниҳоят Василий билан Лиза шуьга қарор қилишди: Лиза Совет элчихонасига бир амаллаб киради ва масъул ходимлардан бирига, делегация бошлиғига топшириб қўйишни сўраб конверт беради.

Режанинг ҳамма икир-чикирларини ишлаб чиқишди. Мабодо гестапо агентлари Лизани ушлаб олса, қандай қилиб хавфдан қутулиш кераклигини ҳам ўйлашди. Лиза Совет элчихонасидан Ленинградга бориб, бетоб қариндошини кўриб келишни сўраб ариза ёзди. Мабодо элчихонадан қайтиб чиққанида уни ушлаб олиб, нега аризани топширмадинг, дейишса, Лиза қабул қилмадилар, деб жавоб берадиган бўлди. Василий Бранденбург дарвозаси яқинидаги муюлишда машинада Лизанинг чиқишини кутиб турадиган бўлди. Мабодо Лиза бир соат мобайнида қайтмаса, Василий Америка элчихонасига борадиган ва О. Кейли ёрдамида уни қутқариб олиш чораларини кўрадиган бўлди.

Эрталаб роппа-роса соат ўнда Унтер ден Линден кўчасида такаббур бир аёл пайдо бўлди ва шошилмасдан Совет элчихонаси биносининг олдига борди. Вестибюлдаги дарча очилди ва навбатчи ундан нима учун келганини сўради.

(Давоми бор).

(Давоми. Боши газетанинг ўтган сонларида).

Спорт

ШАШКА

ЮЗ КАТАКЧИЛАР

Фрунзе шаҳрида юз катакчи шашкачиларнинг турнири бўлиб ўтди. Бунда мукофотли тўрт ўринни эгаллаган спортчи Иттифоқ шахсий биринчилигининг финал ўйинларига йўлланма олар эди.

Тошкентлик шашкачи С. Давидов ва С. Гуляевлар ўзбек спортини шараф билан ҳимоя қилдилар. Бу икки шашкачи иккинчи ва учинчи ўринларни эгаллади.

Ўзбекистон шашкачилари мамлакат шахсий биринчилигининг финал учрашувларида қатнашади.

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА

БЕЛЛАШДИЛАР

Ўзбекистон касаба союзлар Совети ўтган якшанба куни Олмалиқ шаҳрида Октябрь революциясининг 50 йиллигига бағишланган енгил атлетика кросси ўтказди. Узсовпрофнинг биринчилиги учун ўтказилган мусобақада «Спартак» кўнгилли жамияти биринчи ўринни эгаллади. «Пахтакор» ва «Меҳнат» кўнгилли спорт жамиятлари иккинчи ва учинчи ўринни эгалладилар.

Шахсий биринчилик учун мусобақада минг метрни биринчи бўлиб босиб ўтган фарғоналик Н. Слугина, икки минг метрли масофани ҳаммадан олдин босиб ўтган тошкентлик Д. Луқмонова ғолиб чиқдилар. Ўзбекистон терма командаси шу ойнинг охирида Ессентуки шаҳрида бўладиган енгил атлетикачиларнинг Бутуниттифоқ кроссида қатнашади.

Шаҳримизнинг «Динамо» стадиони қошидаги ёш велоспортчилар спорти секциясига 40 га яқин ёш спортчи қатнашмоқда. Булар Куйбишев районидаги мактаб ўқувчиларидир.

Суратда: велоспорт секциясининг спортчилари стадионда машқ ўтказаётирлар.

М. Нуриддинов фотоси.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Тошкент Давлат циркида АННА РУССКИХ раҳбарлигида ҳар куни Совет Иттифоқида биринчи лилипутлар циркининг гастроллари

Томоша кеч соат 7 яримда дошланади.

РАДИОДАН ЭШИТИНГ

ЖУМА 13 ОКТЯБРЬ

Биринчи

18.00 «ПРАВДА» газетасининг обзори (ўзбекча).
18.10 Рус композиторларининг романслари.
18.40 Музикали танаффус.
19.20 Халқ талантлари концерти (ўзбекча).
20.00 Завод ва қурилишларнинг юбилей перекличкаси. «Чирчиқ кимёгарлари ваъдаларининг устидан чиқадилар» (русча).
20.10 Николае Херля куйлайди.
20.45 «ЎЗБЕКИСТОН 50 ЙИЛ ИЧИДА». Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрининг ўринбосари Ў. Орипов сўзи (ўзбекча).
21.00 Пахтакорлар учун концерт.
21.35 Саломатлигингиз ҳақида икки оғиз сўз (ўзбекча).
21.40 «Улуғ Октябрь хроникаси» (ўзбекча).
21.50 Москва. Улуғ Октябрь хроникаси. «Сўнгги ахборот».
22.15 КОНЦЕРТ.
22.40 Ўзбек ҳикоялари антологияси. Саида Зуннунова. «ҚУЛЛАР» (ўзбекча).
23.20 Механизаторларнинг талабларини ижро этамиз.

Иккинчи

19.00 СССР халқларининг қўшиқлари.
19.30 Шонли 50 йиллик. Е. Фомин. «Бир парвоз тарихи». Ҳужжатли радиоҳикоя (русча).
20.10 Ўзбек операларидан парчалар.
20.45 «Ўзбекистон шолиси— давлат омборларига» деган эшиттириш (русча).
21.00 Пахта терими илғорларига бағишланган концерт (тожикча).
21.30 1. «Шоирлар — пахтакорларга». 2. Концерт (татарча).

ШАНБА 14 ОКТЯБРЬ

Биринчи

8.25 Эстрада концерти.
9.30 Нодир асарлар.
10.10 Рус композиторлари операларидан рақслар.
10.30 Ўзбек халқ куйлари.
11.15 «Элга хизмат— олий ҳиммат» (ўзбекча).
11.25 Шўх концерт.
12.15 Мақомлардан парчалар.
13.10 Чорвадорлар учун концерт.
13.30 Севги ҳақида қўшиқлар.
15.30 СССР халқ артисти Наби Раҳимов ижодига бағишланган адабий-драматик эшиттириш (ўзбекча).
16.40 Халқ талантлари концерти.
17.20 Уйғур куйлари.
18.00 «ПРАВДА» газетасининг обзори (ўзбекча).
18.10 Спорт эшиттириши (русча).
18.40 А. Пўлат. «ИЛОН ВА БЎҲТОН». Радиокомпозиция (ўзбекча).
19.20 Дам олиш концерти.
20.00 «ОКТЯБРЬ» радиостанциясининг программаси (ўзбекча).
20.30 «Оқшом лирикаси» деган музикали-адабий композиция.
21.15 Пахтакорлар учун концерт.
22.00 «Улуғ Октябрь хроникаси» (ўзбекча).
22.10 «ТАНБУР НАВОСИ». Музикали эшиттириш.
23.10 «ДАМ ОЛИШ СОАТИДА» деган концерт.

Иккинчи

7.15 Қардош республикалардан келган қурувчилар учун концерт.
8.25 Экран куйлари.
9.15 «Республика қаноти» деган эшиттириш (русча).
19.00 Жаҳон прогрессив адабиёти. Р. Тагор. «КОБИЛЛИК» деган ҳикоя (ўзбекча).
19.30 Электрон баян ҳақида ҳикоя.
20.10 «Дунё шаҳарлари бўйлаб саёҳат». Музикали эшиттириш.
21.00 Тожик халқ куйлари.

Учинчи

14.00 Санъат усталари ижросида катта концерт.

ТЕЛЕВИЗОРДА ТОМОША ҚИЛИНГ

ЖУМА 13 ОКТЯБРЬ

Биринчи

Ўзбек тилида:
18.00 Болалар учун. «АКА-УКАЛАР». Телеинсценировка.
Рус тилида:
18.30 Телеянгиликлар.
18.50 А. Хачатурян асарларидан концерт.
19.30 Ота-оналар университети.
20.10 Эшиттиришлар программаси.
Ўзбек тилида:
20-15 Телеянгиликлар.
20.35 «Қайтиш». Ҳужжатли фильм.
20-45 Пахтакорларнинг меҳнат рапортлари.
21.05 Хотин-қизлар, сизлар учун. «САОДАТ — ДУГОНАМИЗ».
21.30 ЯРИМ АСР ЙИЛНОМАСИ. **Ўзбекистон композиторларининг янги асарлари.**

Иккинчи

Ўзбек тилида:
18.00 Ўқув эшиттиришлари программаси· Ўқувчилар учун. Математикадан «Безу теоремаси ва уни тенгламаларни ечишда қўллаш».
Рус тилида:
18.35 Студентлар учун. Чизма геометриядан «Нуқта проекциялари». Кириш қисми.
МОСКВА КЎРСАТАДИ
19.45 Эшиттиришлар программаси.
19.50 Ўқувчилар учун. «Пионерия» телевизион агентлиги.
20.20 КПСС Марказий Комитети Тезислари.
20.30 «Здоровье». Илмий-оммабоп эшиттиришлар программаси.
21-00 Телеянгиликлар.
21-20 Эртак ва қўшиқлар диёрида.
22.00 Рус балети санъати. **«Совет балетининг яратилиши».** Еттинчи эшиттириш.
23-00 Янгиликлар эстафетаси.
24.00 Музикали маяк.
00.20 Совет киносининг энг яхши фильмлари. «ТУРНАЛАР УЧМОҚДА». Бадиий фильм.
02.00 Москва эшиттиришларининг охири.

Учинчи

ОЛМАОТА КЎРСАТАДИ
18.20 «Ширин илдиз» деган эшиттириш.
18.40 «Ўрмон баҳодирлари». Киноочерк.
19.00 Янгиликлар.
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
Ўзбек тилида:
19.30 Эшиттиришлар программаси.
19.35 Кичкинтойлар учун расмли ҳикоялар.
19.55 Янгиликлар.
20.05 «Сиҳат-саломатлик» университети.
Рус тилида:
20.25 «Чўпоннинг иш куни». Кинофильм.
20.35 «Биринчи симфония». Концерт.
21.25 Янгиликлар.
21.35 Совет киносининг олтин фонди. «ВИБОРГ ТОМОНИ». Бадиий фильм.

ШАНБА 14 ОКТЯБРЬ

Биринчи

Рус тилида:
10.55 Эшиттиришлар программаси.
11.00 «ЁШЛИК» студияси кўрсатади. **«Қаҳрамонлар ёнимизда».**
11.30 Концерт.
11.55 «Рус саҳнасининг чайкаси». Телефильм.
Ўзбек тилида:
13.05 «Оқ қайинлар ортида». Илмий-оммабоп фильм.
13.55 Ўзбек совет поэзиясининг телеантологияси. Миртемир. «ИНСОН МАДҲИ».
14.15 «Рус мўъжизаси». Ҳужжатли фильмнинг биринчи серияси.
16.55 Эшиттиришлар программаси.
17.00 Рус тилида телевизион янгиликлар.
17.15 Болалар учун қўғирчоқлар телевизион театри.
17.45 «ҲОЗИР». Телефильм.
17.55 «ЁШЛИК» студияси кўрсатади. **Қўқон ёшлари — юбилейга.**
18.50 Телеянгиликлар.
19.05 Ўзбек рақси усталари. Малоҳат Исҳокова.
19.55 Эшиттиришлар программаси.
МОСКВА КЎРСАТАДИ
20.00 Киносаёҳатчилар клуби.
21.00 Халқаро темаларда эшиттириш.
21.30 Музикали маяк.
21.45 Ярим аср йилномаси «1945 ЙИЛ». Кўп серияли телевизион ҳужжатли фильм.
22.45 **«Огонек»** почтаси.
23.30 Телеянгиликлар.
24.00 Беркеши. **«Венадаги иморат».** Телеспектакль премьерасининг биринчи қисми.
01.10 Кинопанорама.
02.00 Москва эшиттиришларининг охири.

Иккинчи

МОСКВА КЎРСАТАДИ
13.00 Гимнастика ҳамма учун.
13.30 Мактабгача ёшдаги болалар ва кичик ёшдаги ўқувчилар учун. **«Буратино ва дўстларининг саёҳати».**
14.00 Ўқувчилар учун. **«Ленин гвардиясининг кишилари»** деган эшиттириш.
14.30 Мактабгача ёшдаги болалар ва кичик ёшдаги ўқувчилар учун. **«Дўстлар совғаси».** Қўғирчоқ телеспектакли.
15.00 Ўқувчилар учун. Бахрушин музей заллари бўйлаб.
15.30 Телеальманах.
16.00 Кундузги эшиттиришларнинг охири.
19.00 Телеянгиликлар.
19.15 **«Совет ҳокимияти учун»** халқ музейи.
19.45 КПСС Марказий Комитети Тезислари.
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
Ўзбек тилида:
20.00 «АРАФА». Телефильм.
21.10 Озарбайжон эстрада усталарининг концерти.
21.50 «ЎТАЛМАГАН БУРЧ». Бадиий фильм.

Учинчи

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ
Рус тилида:
17.00 Революция хроникаси.
17.05 Спорт эшиттириши. Танаффус вақтида телевизион янгиликлар.
18.45 Фрунзе оқшоми.
19.15 Оқшом куйлари.
19.30 Илмий-оммабоп фильм.
20.30 Эшиттиришлар программаси.
Қирғиз тилида:
20.40 Кураш ва яратувчиликнинг қаҳрамонлик йўли.
20.45 «Олатоғ»нинг юбилей йили кузи.
21.15 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БИРЛАШГАН НАШРИЁТИ

ЧИҚАРАДИГАН ГАЗЕТАЛАРГА

1968 ЙИЛ УЧУН

О Б У Н А
ДАВОМ ЭТМОҚДА

КИНОтеатрларда

13 ОКТЯБРДА

Замонамиз қаҳрамони (1.2 серия) — САНЪАТ САРОЙИ (кечқурун).

Нотр-дам устидаги соялар — «ЧАЙКА», «ВОСТОК», НАВОИЙ номли, «СПУТНИК», «ДРУЖБА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун).

Бу кунни унутма — «МОСКВА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун).

Женя, Женяхон ва Катюша — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА», НАВОИЙ номли (кечқурун).

14 ва 15 ОКТЯБРДА

Замонамиз қаҳрамони (1 ва 2-серия) — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Нотр-Дам устидаги соялар — «ЧАЙКА», «ВОСТОК», «СПУТНИК», «ДРУЖБА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Женя, Женяхон ва «Катюша» — «ЎЗБЕКИСТОН», «МОСКВА», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Бу кунни унутма — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 14/X да **Қирқ қиз**, 15/X да кундуз **Доктор Айболит,** кечқурун **Аида.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 14/X да **Ўлимдан кучли**, 15/X да кундуз **Сарвқомат дилбарим**, кечқурун **Қирол Лир.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 14/X да **Бағри тош**, 15/X да **Фарҳод ва Ширин.**

---

14 октябрь кеч соат 5 да
«ПОЛИТОТДЕЛ» КОЛХОЗИ СТАДИОНИДА
Совет Иттифоқи биринчилиги учун
«Шахтёр» (Қараганда) — «Политотдел» (Тошкент области)
ФУТБОЛ МАТЧИ
ўтказилади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОБИ-ҲАВО ХИЗМАТИ БОШҚАРМАСИГА
инженер-гидрологлар, техник-гидрологлар, катта бухгалтер, бухгалтерлар, машинистка, жойловчи-юкчилар (меҳнат ҳақи иш бай асосида тўланади), **шофёрлар, фотограф**
КЕРАК
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Астрономия кўчаси 31-уй.

ТОШКЕНТ ШАҲАР 9 ҲУНАР ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
қўшимча
ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ
15-25 ёшдаги 8-10 синф ҳажмидаги маълумотга эга бўлган ёшлар бир йиллик ва уч йиллик ўқишга қабул қилинадилар.
Билим юрти линотипчилар, ҳарф терувчилар, печатниклар, муқовачилар тайёрлайди.
Ўқувчилар стипендия, ётоқхона билан таъминланадилар.
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар «Правда Востока» кўчаси 26 уй, кадрлар бўлими ёки Чилонзор район, Нурхон кўчаси, 21 уй.

«УЗЭНЕРГОСБИТ»
электрдан фойдаланганлик учун счёт ёзиш ўзларига топширилган кишиларга таклиф қиладики
ЭЛЕКТР УЧУН
ҳар ойнинг 1 кунидан 11 кунигача счёт ёзиб тегишли пулни Давлат банкининг кирим омонат кассаларига тўласинлар.
Ўтган вақт учун
ҚАРЗЛАРИ БЎЛГАН
абонентлар уни дарҳол тўлашлари лозим.
Счётлар ўз вақтида тўланмаса электр огоҳ қилинмасдан узиб қўйилади.

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг ижтимоий-сиёсий, адабий-бадиий, безакли
„Г У Л И С Т О Н“
ЖУРНАЛИГА
1 сентябрдан
ОБУНА БОШЛАНДИ.
ОБУНА НАРХИ:
Бир йилга 3 сўм 60 тийин.
Олти ойга 1 сўм 80 тийин.
Бир сони 30 тийин.
Обуна ҳамма алоқа бўлимлари, барча жамоатчи вакиллар орқали қабул қилинади. **«Гулистон»** га обуна чекланмаган, аммо унга ҳозирдан ёзилиб қўймаган кишилар армонда қолади.

Хотин-қизларнинг ойда бир чиқадиган ижтимоий — сиёсий, адабий-бадиий
„С А О Д А Т“
ЖУРНАЛИГА ОБУНА БОШЛАНДИ
Обуна баҳоси:
Бир йилга 2 сўм 40 тийин.
Олти ойга 1 сўм 20 тийин.
Бир сони 20 тийин.
Обуна чекланмаган — ҳамма алоқа бўлимлари, барча жамоатчи вакиллар орқали қабул қилинади.
«САОДАТ» журналига обуна бўлишни унутманг!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 бет

«ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ» — Орган Ташкентского Горкома КП Узбекистона и Ташгорсовета.

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Дзержинский кўчаси, 15-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Коммутатор—83.02.49 дан 83.02.58 гача, редактор ўринбосарлари—83.29.33, 83.29.09; масъул секретарлар—83.27.22; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари, шаҳар хўжалиги бўлимлари—83.29.42; саноат, қурилиш ва транспорт бўлими—83.27.03; адабиёт, санъат ва маданият бўлими—83.29.55; хатлар ва оммавий ишлар, физкультура ва спорт бўлимлари—83.29.70; фан ва олий ўқув юртлари, иллюстрация бўлимлари—83.27.57; ахборот бўлими—83.65.57; эълонлар бўлими—83.81.42.

13 ОКТЯБРЬ, 1967 ЙИЛ. Р-06816. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64579. Нашр. № 3033.